

סיני סיני
Biblioteka Jagellońska
Kraków
Św. Anny 19

טשענשטאכאווער

אָנאַנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער...
פּרין טעקסט 40 גרושן
פּרין טעקסט 25 גרושן
פּרין טעקסט 10 גרושן
די פּרעסע פאַר אַלע וועלע וואָס וואָלט אַ פּאַסאַזשן פּאַסאַזשן.

צווייטע יעדען פרייטאָג
רעדאקציע און אַדמיניסטראַציע
ערשטע אַלעז 6. — טעלעפאָן 201

אַנאַנסען-פּרייז: אַ גומען 20 גרושן.
פּרין פּון ווייניקער און ווייניקער פּאַסאַזשן:
CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.
פּרין אַרבעט פּון די פּאַסאַזשן פּאַסאַזשן פּאַסאַזשן פּאַסאַזשן.

פרייטאָג, פ' תבא ט"ו אלול תרצ"א. ליכט-צינדען 6.21. Piątek, dnia 26 sierpnia 1931.

PIJCIĘ ZNAKOMITE PIWA OKOCIMSKIE

צו דער תנאים פון אונזער סאַכטער האַנאַ פירנבוים מיט הי יורעק
לעוואָוויטש ווינשען א הערליכען מול-טוב, א בליהענדע צוקונסט און א
גליקליך צוזאַמענלעבען.
עלעטרן און געשוויסטער.

GIMNAZJUM
Tow. Żydowskich Szkół Średnich
z prawami gimnazjów państwowych
w CZĘSTOCHOWIE, ul. Dąbrowskiego 3-a
Egzaminy wstępne do wszystkich klas
odbędą się w niedzielę 30 sierpnia rb.
UWAGA: Czesne w klasach C, I i II wynosi zł. 30 miesięcznie.

OPTYK MEDICAL
Z. ERNER, II-ga Aleja 31
צוהר אפטיקער אין די גרעסטע פאריזער אפטיקע לאַגערען.
עמפּעהלט די בעסטע קוואַליטעטען ברילען און בינאקלען.
פונקטליכע אויספירונג לויט די רעצעפטן פון די אָפּטיקער. פּאַטאַגראַפישע אַפּאַ-
ראַטען אין זעמליכע טיילען דערצו. מאָדערנע אינזשענירונג צו שליסען גלעזער.
אַכטונג: ברילען פון 2 זל. און
צוהר ביליגע פרייזען.
סאָלידע בעהאַנדלונג.

Pierwszorzędna pracownia
ubiorów damskich i futer
M. FAJGENBLATA, Aleja 18
zawiadamia swoją klientelę, iż POWRÓCIŁ z PARYŻA
i posiada najnowsze modele na sezon jesienny i zimowy.
Z poważaniem M Fajgenblat.

Szkoła Rzemieślniczo - Przemysłowa
dla Żydów w Częstochowie
podaje do wiadomości iż zajęcia rozpoczynają się we
wtorek dnia 1-go września b. r.
Egzamina wstępne trwać będą od 1-go — 3-go września
włącznie.

אַכטונג!
אין דער ניי-געפענטער, גוט איינגעאַרדעטער לויטן לעצטען
וואָרט פון טעכניק
ניקלעריי, מיראַווסקע 4 טעל. 120
ווערט אָנגענומען צו ניקלען אַלערליי
ראָווער - און אויטאָ - טיילען אדג"ל
צו ביליגע פרייזען
ווי אויך אַלערליי אייזען און מעטאַל צו שווייסען.
געדענקט די אדרעס: **מיראַווסקא 4.**

Praca
w komplecie przedszkolnym
MARJI PREJZEROWICZÓWNY
rozpoczyna się z dniem 1-go września b. r. Przyjmuje się dzieci
od lat 3. Metoda najnowsza. Zapisy przyjmuje się od niedzieli
dn. 30 b. m. w godzinach 10—1 i 4—7 i pół
w I-iej Aleji №1 u p. Prejzerowicz

**לשמוע אל הרנה
ואל התפלה.**
די גבאים פון דער חברה
„סומך נופלים”
מאַכען בעקאַנט, דאַס היי - יאָהר וועט געדאווענט
ווערען די ימים נוראים מיט די בעסטע בעלי-
תפלות אין זאל פון דער עוואַנגעלישער יוגענד
אַלעז 14 (היו"ח פראַנקע).
בילעטען פאַר מענער און פרויען שוין צו בעקומען ביי הי
משה דוד גאַטניכער אַגראַדאָוע 18.

בעקאַנטמאַכונג
דערמיט מאַך איך בעקאַנט דאַס מיין
יופילער ווארשאט
איז טעטיג און נעמט אָן אַלעראַרט גאַלדשמיד
אַרבייט צו מעטיגע פרייזען
י. בערמאַן, ערשטע אַלעז 3.

SZKOŁA TAŃCÓW
baletm. K. KOSTECKIEGO
w lokalu własnym ul. Waszyngtona
d. Jasna 49.
Wycza Nowości Paryża i Lon-
dynu w kompletach i pojedynczo.
Zapisy na kursy I, II, III, codziennie
od 10 rano do 9 wiecz
אַכטונג: פּראַקטישע לעקציעס קומען פאַר
יעדען שבת פון 8 אָרענד, זונטאָג פון 7 אָו.

**דיפּלאָמירטע טאַנץ - שולע פון
מ. לובענסקי**
עס ווערען אָנגענומען איינשרייבונגען אויף
טאַנץ-לעקציעס אין אייגענעם לאַקאַל פּילסודסקי 25.
דיפּלאָמירטען טאַנץ-לעהרער מ. לובענסקי.
בעמערקונג: מאַרגען שבת ד' 29 ה' 7 אָרענד
קומט פאַר די ערשטע פּראַקטישע לעקציע בלויז פאַר מינע שילע-
ריניס און שילער, וועלכע איך בעהט צו קומען.
מוזיק אונטער דער לייטונג פון הי זילדמאַן.

ענטשולדיגונג
אנערקענענדיג מיין פאַרטערטען געגען דעם
קהלה-פרעזעס הי ש. גאַלדשטיין פאַר נישט-
ריכטיג, ערלויב איך מיר עפענטליך זיך פאַר איהם
צו ענטשולדיגען.
ד"ר מ. ראָזען.

שוין צו פערדינגען
אַ צימער און אַ קוך מיט בעקוועהמליכקייטען.
אַגראַדאָוע 11, אין דער נייער אָפּיציע.

אַ פּראָספּערירענד געשעפט
צו פּערקויפּען פאַר נישט פּיעל געלד
אַדער צוטערטען אַלס שותף. פּרקנידיגען אין רעד.

אַ גרויס געוועל
אין בעסטען האַנדעלס-פּונקט
שוין צו פערדינגען.
ערקנידיגען אין רעד. פאַר M.

אַ אינטעליגענטע פרייליין,
געבנדיג גיטנאוויץ, האַנדעלס-בוכהאַלטער, ערטיקע לעקציעס און
פאַרברייטעט ביי דער 6 קלאַס גיטנאוויץ. נעהט אויך אַן לעקציעס
אויף בוכהאַלטעריי, אונטערריכטעט שילער און שילערניס פון דער
פּאַרטיקולער שולע צו גאַנץ ביליגע פרייזען.
ווענדען זיך אין דער רעדאקציע פאַר S. G.

אויף ימים נוראים
צו פערדינגען אין דער שטאַט-שוהל 3 פרויען-פלע-
צער און 3 מענער-פלעצער, אויך
אַ מעבלירט צימער מיט עלעקטר. בעלייכטונג
צו פערדינגען. ערקנידיגען: א. שומאַכער, אַלעז 8

צו דער האַכטייט פון אונזער פריינד זכרי גליקסמאַן מיט פּיל.
גיטל גליקסמאַן ווינשען א הערליכען מול - טוב און א גליקליך צוזאַמען-
לעבען.
זיניוויל ווייסמאַן, הירש לייב וואָזניצאַ.

Gimnazjum Koedukacyjne D-ra Axera
w Częstochowie, ul. Zielona 24,
zawiadamia, że egzaminy wstępne odbywać
się będą w dniu 31 sierpnia od godz. 8 rano.
Zgłoszenia są przyjmowane codziennie od g 11 do 1 i 5-7.
Uczniowie niezamożni otrzymują od Komitetu Opiekuń-
czego ulgi w wszystkich klasach.

צום ווינטער סעזאָן!
דאַרפט איהר האַבען אַ דאַמען אָדער אַ מענער פּעלץ אָדער אַנדערע
פּוטער-אַרבייט? - בעשטעלט נאָר אין דער לאַנג-עגויסטירענדער פּירמע
פון **ה. זשעלינסקי אלעז 10**
מיר נעמען אָן פון אייגענע און אויך פּערטרויעטע סחורות.
היות ווי פוטער-ווארג איז היינט ביליג האבען
מיר אויך רעדוצירט דאָס אַרבייטס - לויז!
רעיעלע בעהאַנדלונג מיר מאַכען פון אַלט-ניי! שנעלע אויספירונג.
איילט איך דעריבער און מאַכט איער בעשטעלונג נאר אין דער פּראַצעדונע פון
ה. זשעלינסקי, אלעז 10 און איהר וועט זיין צופרידען.

אַכטונג!
דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז מיר האַבען געעפענט אַ געשעפט פון
ספרים, טלתיים און שרייב-מאַטעריאַלען
אויף וואַרשאָווער 3, פּראָנט-געוועלב,
איינגאַנג אין פּראָנט און דורכ'ן טויער.
וואו עס איז צו בעקומען אין א גרויסען אויסוואַהל אַלערליי ספרים, סדורים,
חומשים, מחזורים, וואַלענע און זיידענע טלתיים, טלתיים-קטנים, ציצית,
קאַפּלעך, גאַרטלען, מזוזות, אַלערליי קאַלענדאַרען א.ד.ג.
אַ גרויסער אויסוואַהל פון קאַלענדאַרען טלתיים צו פּאַבריק'ס - פרייזען.
פּערשידענע לעהר-און לעזע-ביכער אין פּויליש, העברעאיש און יודיש
אויך א גרויסען אויסוואַהל פון שרייב-מאַטעריאַלען שקאַלנע אין ביראָווע.
אַלץ צו די ביליגסטע פרייזען קומט און איבערצייגט איך!
אויך בעקומט מען זעלבסט לערן-מעטאָדע פאַר נאַטען, טעאָריע, האַרמאָניע-מוזיק
פון בעריהמען קאַמפּאָזיטאָר א. ב. בירנבוים.
מיט אַכטונג: סקלאַד פון ספרים און שרייב-מאַטעריאַלען
הרב יוסטמאַן, טשענסטאַכאָו, וואַרשאָווער 3.

מיר דריקען אויס אונזער אייגנטען דאַנק דער געוועלשאַפט פאַר געגענויטיגער
הילף „אחיעזר" פאַר דער בעטייליגונג ביים אָנגעבען דעם לעצטען כּוּבד אונזער היינטיגליכעס
מאַן אין פּאַסטער
נ"ע
משה שאי
די פּאַמיליע.

אין טיפּען צער זענען מיר מודיע וועגען טויט פון אונזער ליבען מאַן און פּאַטער
נ"ע **משה יצחק**
וורובלעווסקי
די לוייה איז פאַרגעקומען זונטאָג ד' 23 אויגוסט 1931 י. (י' אלול תרצ"א).
ביי דער געלעגענהייט דריקען מיר אויס אונזער אייגנטען דאַנק הי דאָקטורים הי"ה
היימאַן אין פּרענקענבערג פאַר זייער שנעלע הילף ערטיילען בעת דער קראַנקהייט.
אויך זענען מיר אַ דאַנק די אַלע וועלכע האַבען אָנגעגעבען דעם לעצטען כּוּבד דעם
טייערען נפּש, איבערהויפט דעם הי טשאַרנע פאַר זיין הוכרה ביים פּרישען קבר.
די אין טיפּען טויער פּערבליבענע
פּרוי, זוהן, טעכטער, שניר און אייניקלעך.

נאָטיצען

וואָסערע גליקען זעהען זיי ביי אונז?

ווען עס זענען מיט אַ צייט צוריק פאָרגעקומען די אַנטי-יודישע עקסצע-סען אין שטעדטליכע וואַסער-וועגן דער דאָזיגער געשעהעניש אַנגעמערקט, אַז ס'איז אונ-פערשטענדליך ווי אַזוי מען קען פיה-רען אַ פאָרנאָם-העצע געגען יודען אין אַ שטעדטליכע וואַסער אַלע יודישע איינוואוינער לעבען אין דער גרעסטער נויט און דחקת, וואו די יודישע פון-סות געשטענען פון אַרימע מאַרק-פּאָה-רער און בעלי-מלאכות, וועלכע לעבען אַדורך דעם טאַג מיט טריקען פרויט און יושקע מיט וואָסערע אַרומגעטען קענען די העצער קומען צו דער מאַ-סע און זיי וועקען אַנצופאַלען אויף די דאָזיגע אַרימע און זייער "ביסעל-בע-טעל"?

אַבער די דאָזיגע וואָסערע וואָסערע טאַגערע זענען נישט איינציג ביי אונז אין פּוילען, נישט נאָר זיי מיט זייער קליינשטעטע-דעריגער יודען-העצע קע-נען קומען מיט אַזעלכע אומגליקלעכע-טע שיקים אויף די אַרימע יודען, נאָר זאָגן די גרעסטע ענדעקישע "גאנונים" ווי נאָוואָשינסקי, ריבאַרסקי און זייער גלייכען, שעהמען זיך נישט אין דער לעצטער צייט טאַג און, טאַג אויס, צו פיהרען אַ שרעקליכע פּאַנאָרם-אַניטאַ-ציע געגען די פּוילישע יודען, אַזוי ווי די דאָזיגע יודען וואָסערע באמת גע-לעבט אין כל-פּוה, און עס וואָלט זיי נישט געפּעהלט פון קיין "פּוילע-מילך" ווייסען זיי, די דאָזיגע אונפערשעמע העצער, דען נישט אין וואָסערע שוי-דערליכען מצב עס געפּונט זיך דער גרעסטער רוב פון די פּוילישע יודען, ווייסען זיי דען נישט, אַז די גרעסטע מערהייט פון פּוילישען יודענטום וואס לעבט פּלומרשט פון מסחר און מלאכה שטעהט אויפ'ן ראַנד פון אונטערזאַנגן זעהען זיי דען נישט וויפּיעל יודישע אונטערזעהמונגען עס געהען טאַג-טעג-ליך אונטער, וויפּיעל יודישע פירמעס ווצרען פּסדן ליקווידירט, און ווי אַזוי די שרעקליכע זעלבסטמאַרד-מגפה פּער-גרעסטער זיך און פּערשפּרייט זיך פּסדן אין דער יודישער גאַס?

אין פאָרט איז מען אונפערשעהמע, אַז מען קען קומען און זאַגען, אַז די יודען אין פּוילען לעבען זיך ווי אין אַ גן-עדן, אַז די יודען איז וואויל און גוט אינדערצייט ווען צווישען די פּוילישע מאַסען הערשט הונגעריג און אַרבייט-לאָזיגקייט, שעהמען מען זיך נישט פּאָר-ציוואָרפען דער איצטיגער רעגירונג אַז זי פּאַוואַרירט די יודען מיט געוויסע ווען עס זענען מיט אַ צייט צוריק פאָרגעקומען די אַנטי-יודישע עקסצע-סען אין שטעדטליכע וואַסער-וועגן דער דאָזיגער געשעהעניש אַנגעמערקט, אַז ס'איז אונ-פערשטענדליך ווי אַזוי מען קען פיה-רען אַ פאָרנאָם-העצע געגען יודען אין אַ שטעדטליכע וואַסער אַלע יודישע איינוואוינער לעבען אין דער גרעסטער נויט און דחקת, וואו די יודישע פון-סות געשטענען פון אַרימע מאַרק-פּאָה-רער און בעלי-מלאכות, וועלכע לעבען אַדורך דעם טאַג מיט טריקען פרויט און יושקע מיט וואָסערע אַרומגעטען קענען די העצער קומען צו דער מאַ-סע און זיי וועקען אַנצופאַלען אויף די דאָזיגע אַרימע און זייער "ביסעל-בע-טעל"?

אַבער די דאָזיגע וואָסערע וואָסערע טאַגערע זענען נישט איינציג ביי אונז אין פּוילען, נישט נאָר זיי מיט זייער קליינשטעטע-דעריגער יודען-העצע קע-נען קומען מיט אַזעלכע אומגליקלעכע-טע שיקים אויף די אַרימע יודען, נאָר זאָגן די גרעסטע ענדעקישע "גאנונים" ווי נאָוואָשינסקי, ריבאַרסקי און זייער גלייכען, שעהמען זיך נישט אין דער לעצטער צייט טאַג און, טאַג אויס, צו פיהרען אַ שרעקליכע פּאַנאָרם-אַניטאַ-ציע געגען די פּוילישע יודען, אַזוי ווי די דאָזיגע יודען וואָסערע באמת גע-לעבט אין כל-פּוה, און עס וואָלט זיי נישט געפּעהלט פון קיין "פּוילע-מילך" ווייסען זיי, די דאָזיגע אונפערשעמע העצער, דען נישט אין וואָסערע שוי-דערליכען מצב עס געפּונט זיך דער גרעסטער רוב פון די פּוילישע יודען, ווייסען זיי דען נישט, אַז די גרעסטע מערהייט פון פּוילישען יודענטום וואס לעבט פּלומרשט פון מסחר און מלאכה שטעהט אויפ'ן ראַנד פון אונטערזאַנגן זעהען זיי דען נישט וויפּיעל יודישע אונטערזעהמונגען עס געהען טאַג-טעג-ליך אונטער, וויפּיעל יודישע פירמעס ווצרען פּסדן ליקווידירט, און ווי אַזוי די שרעקליכע זעלבסטמאַרד-מגפה פּער-גרעסטער זיך און פּערשפּרייט זיך פּסדן אין דער יודישער גאַס?

אין פאָרט איז מען אונפערשעהמע, אַז מען קען קומען און זאַגען, אַז די יודען אין פּוילען לעבען זיך ווי אין אַ גן-עדן, אַז די יודען איז וואויל און גוט אינדערצייט ווען צווישען די פּוילישע מאַסען הערשט הונגעריג און אַרבייט-לאָזיגקייט, שעהמען מען זיך נישט פּאָר-ציוואָרפען דער איצטיגער רעגירונג אַז זי פּאַוואַרירט די יודען מיט געוויסע ווען עס זענען מיט אַ צייט צוריק פאָרגעקומען די אַנטי-יודישע עקסצע-סען אין שטעדטליכע וואַסער-וועגן דער דאָזיגער געשעהעניש אַנגעמערקט, אַז ס'איז אונ-פערשטענדליך ווי אַזוי מען קען פיה-רען אַ פאָרנאָם-העצע געגען יודען אין אַ שטעדטליכע וואַסער אַלע יודישע איינוואוינער לעבען אין דער גרעסטער נויט און דחקת, וואו די יודישע פון-סות געשטענען פון אַרימע מאַרק-פּאָה-רער און בעלי-מלאכות, וועלכע לעבען אַדורך דעם טאַג מיט טריקען פרויט און יושקע מיט וואָסערע אַרומגעטען קענען די העצער קומען צו דער מאַ-סע און זיי וועקען אַנצופאַלען אויף די דאָזיגע אַרימע און זייער "ביסעל-בע-טעל"?

איך וואָלט אויף דעם אַרטיקלע, פּאָר-וואס האב איך רעזיגנירט? נישט גע-ענטפערט, כדי נישט קאַלע צו מאַכען די אילוזיע פון ה' גאַלדשטיין, אַז ער איז גערעכט, ווען ער וואָלט נישט פּרו-בירט אַרױפצוואַרפען די שולד אויף אַלע, כאָטש האבענדיג אין דעם, אויך אַ חלק, זייענדיג אַלזאָ מיטבעשולדיגט דורך ה' גאַלדשטיין, ווייל איך די לא-גע אויפקלערען פון מיין שטאַנדפּונקט. ה' גאַלדשטיין בעריהרט צוויי הויפט-פּונקטען: די שלעכטע זייטען פון יע-טיגען קהלה-סטאַטוס און די טאַקטיק אַרום די וואַהלען אין טשענסטאָכאַוו.

בערעכט איז ה' גאַלדשטיין, ווען ער קריטיקירט דעם קהלה-סטאַטוס וועלכער א חוק דער אגודה, שטעלט ער קיי-נעם נישט צופרידען און אַזוי ווי דאס איז אויך געווען אַ פּונקט צוליב וועלכען ה' גאַלדשטיין האט רעזיגנירט, האָט ער נישט געדאַרפט געהן צו די וואהלען? האט ער אָבער דאס נישט געהען און האָט ער ישוין געזאָגט אַז ער אויך זאָגט.

האט טאקי ה' גאַלדשטיין דעם ת אויך געזאָגט און ווען די גאַנצע קא-מעדיע איז שוין געוועזען געענדיגט האט ה' גאַלדשטיין ערשט אויסגעפּו-נען די צוויי פּונקטען און נאָך אַזאָנען פאַר נויטיג צו רעזיגנירען.

טענות. ה' גאַלדשטיין שרייבט: "געזען צו די וואַהלען אין טשענסטאָכאַוו מיט 10 לייטעס און מאַכען פון דעם גאַנ-צען ענין אַ הפּקר-זאַך..." דאָ האט ה' גאַלדשטיין אַ טעות. פאַרוואָס בלויז טשענסטאָכאַוו? וואו איז ווארשא מיט איהרע אייניגע דרייסיג לייטעס? אן עס טאקי געווען מיט זייערע לייטעס, די צאהל פון וועלכע שטייגט איבער טשענסטאָכאַוו אמת, אַרום דעם ענין איז געוואָרען הפּקר, אָבער פּאָר-

אין דעם צוזאמענשטעל פון איהר גאַנ-צער וואָלט געווען צו וועלכען וואס די דאָזיגע אונטערזעהמונגען עס געהען טאַג-טעג-ליך אונטער, וויפּיעל יודישע פירמעס ווצרען פּסדן ליקווידירט, און ווי אַזוי די שרעקליכע זעלבסטמאַרד-מגפה פּער-גרעסטער זיך און פּערשפּרייט זיך פּסדן אין דער יודישער גאַס?

אין פאָרט איז מען אונפערשעהמע, אַז מען קען קומען און זאַגען, אַז די יודען אין פּוילען לעבען זיך ווי אין אַ גן-עדן, אַז די יודען איז וואויל און גוט אינדערצייט ווען צווישען די פּוילישע מאַסען הערשט הונגעריג און אַרבייט-לאָזיגקייט, שעהמען מען זיך נישט פּאָר-ציוואָרפען דער איצטיגער רעגירונג אַז זי פּאַוואַרירט די יודען מיט געוויסע ווען עס זענען מיט אַ צייט צוריק פאָרגעקומען די אַנטי-יודישע עקסצע-סען אין שטעדטליכע וואַסער-וועגן דער דאָזיגער געשעהעניש אַנגעמערקט, אַז ס'איז אונ-פערשטענדליך ווי אַזוי מען קען פיה-רען אַ פאָרנאָם-העצע געגען יודען אין אַ שטעדטליכע וואַסער אַלע יודישע איינוואוינער לעבען אין דער גרעסטער נויט און דחקת, וואו די יודישע פון-סות געשטענען פון אַרימע מאַרק-פּאָה-רער און בעלי-מלאכות, וועלכע לעבען אַדורך דעם טאַג מיט טריקען פרויט און יושקע מיט וואָסערע אַרומגעטען קענען די העצער קומען צו דער מאַ-סע און זיי וועקען אַנצופאַלען אויף די דאָזיגע אַרימע און זייער "ביסעל-בע-טעל"?

די פערפאלגטע

המאן פון יודישען לעבען אין איטאליע, אין 19-טען יאָהר-הונדערט. פריי פון העברעאיש דורך י. געלזאָהן.

אָהער דעם באַראָן פאַנגען, און איהם פיהרען קיין פּאַריז, און אז דאס זענען זעהר געפּעהרליכע שופּטען. און וואס איז צו טהוון? — האט דער באַראָן געפּרעגט פּערצווייפּעלט. איך האָב וועגען דעם טאקי נאָך אייך געשיקט. מיין פריינד — האט דער גובערנאַטאָר געענטפּערט — איך האָב בעשלאָסען אז איהר זאָלט זיך איבערטראַגען אָדער אין מיין וואוי-נונג, וואו איהר וועט זיך אויפּהאלטען ביז די לייט וועלען פּעלעזען מיילאַנד, ביי מיר זענט איהר דאָך פּולשטענדיג זיכער.

און מיין פּאַמיליע? וועגען איינער פּאַמיליע האָב איך זאָגן נישט געטראַכט. פאַר מיין טאָכטער האָב איך מורא פרייליך, זעהר אַ שעהנע, וואס עס קען זיך מאַכען, ווען זי וועט זיין אַליין מיט דער מוטער אָהן מיר. איהר האט רעכט, מיין פריינד — האט דער גובערנאַטאָר געזאָגט — זאָל טאקי אייער טאָכטער צוזאמען מיט אייך זיין ביי מיר. וועט דאס אייך נישט צופיעל בע-לעסטגען, געעהרטער פריינד — האט דער באַראָן געפּרעגט. אַה, ניין, עס וועט מיר זיין זעהר אנגענעהם, ווען איך זאָל נאָר וויסען אז עס וועט אונז געלונגען די באַנדי-טען צו בעזייטיגען.

צי האָט ה' גאַלדשטיין געדאַרפט רעזיגנירען? *

וואָס עפּיס בלויז אין טשענסטאָכאַוו? דאס זעלבע איז אויך געשעהן אין אַלע קהלות אין פּוילען! און נישט בלויז פון יעצט. צי זענען דען צו די פּוילי-געוואַהלען אין טשענסטאָכאַוו נישט געגאַנגען די זעלבע גרופּען? עס זע-נען געוועזען: מזרחים, ציונים, קליינ-הענדלער, אגודה, אונפאַרטייאישע חסי-דים און האַנדווערקער; און אויב עס זענען צוגעקומען נאָך אייניגע לייטעס איז דאס נאָר דער רעזולטאַט פון דער ביי-זעצטיגער וואהל-טאַקטיק.

פאַרוואָס מיינט ה' גאַלדשטיין, אַז נאָר 7 און נישט 10 גרופּען האבען דאס רעכט צו געהן צו די וואַהלען? ענט-וועדער אָדער, אויב ארויסגעהענדיג פון שטאַנדפּונקט "כל ישראל חברים", בעשאפט מען איין לייטעס פון די בעס-טע מענשען פון דער שטאָדט און דאָן אויס וואַהלען, אָדער ווען שוין וועה-

אָפיציעלע מעלדונג וועגען אַננעמען די רעזי-נאַציע פון ה' גאַלדשטיין אַלס קהלה-פּרעזעס

מיטוואַך האט די קהלה בעקומען אַ אָפיציעלע מעלדונג פון דער אויפּזיכט-מאַכט אין וועלכער עס ווערט געזאָגט אַז די רעזינאַציע פון ה' גאַלדשטיין אַלס פרעזעס פון דער קהלה - פּערוואָל-טונג ווערט אַנגענומען, דאָגעגען ווערט נישט אַנגענומען זיין אַזאָגען זיך אַלס מיטגליד פון דער פּערוואָל-טונג. אין דער מעלדונג ווערט בעטאַגט אז ה' גאַלדשטיין האט נישט אַנגעגע-בען קיין געניגענדע מאַטיווען צו זיין אַזאָגען זיך פון דער פּערוואָל-טונג, און

זענען נערווען - און קאַפּ - שמערצען היילבאַר?

אויך פאַר רעוואַלוציער ועהר אינטערעסאַנט!

מיר געבען דאָ איבער דעם תּוּכּן פּוּנ'ם בריף פון ה' ב. בראַקטקאוויטש, לעמבערג, זשענסאַ פּאַלסאַ: זייט אַ לענגערע צייט האָב איך געליטען אונטערעגליכע קאַפּ-שמערצען, וועלכע די דאָקטוירים האָבען בעצייכענט אַלס אַ כראַנישען מיגראַן. איך אָהן אַ דויערנדען ערפּאָל. אין די צייטונג-גען האָב איך געלעזען וועגען די היילענדע ווייקונג און טאַנאַל און ענדליך אויך דאָס מיטעל געפּרובּט. נאָך אייננעמהען פון טאַנאַל זענען באמת די לעסטיגע קאַפּ-שמערצען פּערשווינדען און שוין זייט 3 חדשים פיהל איך מיך פּולקמען געזונד. ענהליכע ערפּאָהרונגען האָבען געמאַכט אַ סך טויענדער ליידענדע, וועלכע האָבען

געזען די טעם פּאַר דעם וואַסער פּוּנ'ם בריף פון ה' ב. בראַקטקאוויטש, לעמבערג, זשענסאַ פּאַלסאַ: זייט אַ לענגערע צייט האָב איך געליטען אונטערעגליכע קאַפּ-שמערצען, וועלכע די דאָקטוירים האָבען בעצייכענט אַלס אַ כראַנישען מיגראַן. איך אָהן אַ דויערנדען ערפּאָל. אין די צייטונג-גען האָב איך געלעזען וועגען די היילענדע ווייקונג און טאַנאַל און ענדליך אויך דאָס מיטעל געפּרובּט. נאָך אייננעמהען פון טאַנאַל זענען באמת די לעסטיגע קאַפּ-שמערצען פּערשווינדען און שוין זייט 3 חדשים פיהל איך מיך פּולקמען געזונד. ענהליכע ערפּאָהרונגען האָבען געמאַכט אַ סך טויענדער ליידענדע, וועלכע האָבען

נענדיג קיין זאך ערפּאָהרען, האָט ער בעשלאָסען אַרײַנצוגעהן צום באַראָן אין הויז.

ווען ער האט אַגעקלינגען איז ראָ-זא געלאָפען עפּנען, זי האט זיכער גע-מיינט אַז דאס איז דער פּאַטער, און זעהענדיג אַז ס'איז וויקטאָר איז זי ערשטוינט אַגעשפּרינגען פון דער טהיר.

די האָט זיך דערשראַקען, טייערע, — האט וויקטאָר געפּרענט.

געוויס, וואס עפּיס אַזוי שפעט אין דער נאַכט?

וויקטאָר האט איהר דערצעהלט ווי ער האט געזעהן עפּיס אַ פרעמדען אַרײַנגעהן, און ווי דער פּאַטער איז מיט איהם אַוועק צום גובערנאַטאָר, און ער האט צוגעגעבען: איך פּרשטעה אַז דאָ מוז זיין עפּיס אַ זעהר וויכטיגע זאַך, און איך האָב נישט געהאַט קיין רוה, ביז איך געקו-מען ערפּאָהרען וואס דאס איז.

ראָזא האט איהר געליעבעטען איבער-געבען די גאַנצע זאַך אז די פּאַרזיער שפּיאַנגען געפּונען זיך שוין עטליכע טעג אין מילאַנד, און זי רעכענט גע-וויס אַז דער גובערנאַטאָר האט איהר פּאַטער גערופּען וועגען דעם און זי איז טאקי דאריבער זעהר אַנגעשראַקען.

און נאָך איידער וויקטאָר האָט איהר געענטפּערט האָט זיך געהערט אַ קליינג אין טיער, ראָזא איז אויפגעשרינגען און לויפענדיג עפענען די טיער האָט זי געזאָגט צו וויקטאָר: זאָלט זאָגען, אַז דו האָסט איבער-געלאָזט דיין שטעקען ביזנוס וועגען דעם געקומען צוריק, אָבער דערווייל האט

לען, טאָ פאַרוואָס נישט דאס גאַנצע יודישע פּאַלק און זאָל יעדע גרופּע מאַכען שבת פאַר זיך, ווייל סוף כל סוף ווער פּערלירט דאָס? קיינער נישט! מ'קלויבט דאָך בלויז יודען, פאַרוואָס הייסט דאָס אַ חילול-הקודש? אַ די אַנטזאַציע? אמת, דאָ איז גע-וועזען אַ העסליכע און אין אַ געוויסען מאַמענט, ווען מ'האַט אַרומגעטראָגען פּאַקאַטען מיט יודישע קאַריקאַטורען, געטראָגען דוקא דורך נישט יודישע טרענער, און געשיקט דורך אַ גרופּע, וועלכע האט טענות צו דעם חילול-הקודש, אָט דער מאַמענט איז טאקי געוועזען דער אמת'ער חילול-הקודש! וועגען די פרעזידיום - וואַהלען - אַ צווייטע מאָל.

אָפיציעלע מעלדונג וועגען אַננעמען די רעזי-נאַציע פון ה' גאַלדשטיין אַלס קהלה-פּרעזעס

בעזונדער האט זיין ביז איצטיגע טע-טיגיטיט אין דער קהלה בעוויזען אז ער איז נויטיג אין דער פּערוואָל-טונג גלייכצייטיג ווערט די פּערוואָל-טונג אין דער זעלבער מעלדונג אויפגעפּאַ-דערט אַבזעהאַלטען אַ זיצונג מאַנאטאג דעם 31 ד. ה. אויף וועלכער עס זאָל אויסגעוועהלט ווערען אַ נייער קהלה-פרעזעס אויפ'ן אָרט פון ה' גאַלדשטיין וועלכער האט פון דעם אַמט רעזיג-נירט.

זענען נערווען - און קאַפּ - שמערצען היילבאַר?

אויך פאַר רעוואַלוציער ועהר אינטערעסאַנט!

בענוצט טאַנאַל-טאַבלעטען ביי רעוואַל-טונג, גיכט, רייטען אין די געלעקען, ער-קלעטונגען, נערווען-און קאַפּשמערצען, ווי אויך ביי ענהליכע קראַנקייטען, ווען אַנ-דערע מיטלען האָבען פּערפיהרט, האָט טאַ-נאַל אפילו אין פּערעלערטע פּאַלען, אָפט איבראַשענד גוטע ערפּאָלגען ערציעלט. טאַנאַל שטילט נישט נאָר תּיכּף די שמער-צען, נאָר איז אויך עוקר מן השורש די קראַנק-הייטען אויף אַ נאַטירליכען אָפּן און איז אונטערזיך פאַר'ן פאַר'ן, מאַגען און אַנדע-רע אַרגאַנען. איבער 600 דאָקטוירים-אַטע-סטאַטען, פּרובּט דעריבער נאָך היילען אַליין אויס, אָבער פּערלאָנגט אין אייער אייגענעם אינטערעס נאָר טאַנאַל-ס'איז נישט פּערהאַ-נען גאָר קיין בעסערס. אין אַלע אַפּטייקען.

זי געפּענט די טיער און ס'איז אַרײַנגעקומען דער דיענער, וועלכער האָט איהר איבערגעבען דאס צעטעלע פון באַראָן.

לעזענדיג די עטליכע ווערטער איז זי זעהר בלאָס געוואָרען, אַזוי אַז וויק-טאָר האט זיך דערשראַקען און ער האָט איהר זוי אַרױסגעקאַפט פון דער האַנד דאס צעטעלע אין וועלכען ער האָט געלעזען:

„עס דאַהט אונז אַ געפּאָהר, מיר מוזען זיך בעהאַלטען ביים גובערנאַ-טאָר, קום שוין אַהער, די מוטער קען בלייבען אין דער היים“.

ראָזא איז אריינגעלאָפען צו דער מוטער און איהר איבערגעבען וואס דאָ קומט פאַר, די באַראָן איז אַרײַנגעקומען און זיי האָבען אַנגעהויבען אַלע צו רעדען וועגען דער זאַך, נישט וויסענדיג גענוי וואס עס האָט פּאַטער, אָבער דער דיענער האָט זיי געזאָגט, אַז מען האָט איהם געהייסען צוויילען און זיי האבען געמוזט איבעררייסען דעם שמועס.

ראָזא איז אַוועק מיט'ן דיענער, צו זאָגענדיג דער מוטער באַלד ווי עס וועט נאָר טאַג ווערען איהר צוויסען געבען גענוי וואס עס הערט זיך און וויקטאָר איז מיטגעגאַנגען מיט אַ גע-בויגענעם קאַפּ פאַר קרענקונג.

ווער ווייסט אויב איך פּערליר זי נישט יעצט אויף אייביג-האַט ער גע-טראַכט, ווען ראָזא האָט זיך מיט איהם וואַריים געזענענט פאַר'ן גובערנאַטאָרס הויז. (פאַרט. קומט.)

פון וואָך צו וואָך

מען דאַרף זיי אומפּערנינגט מיטהעלפּען

(וועגן דעם סענאַטאָריום פֿאַר אונגעמיטעלטע יידישע קראַנקע אין טשעכאָסלאַוועק).

נישט בלויז דער ישוב אין ארץ-ישראל, נאָר דאס גאַנצע יידישע פֿאָלק, איז די לעצטע טעג געשפּאַנט צוליב די אונרוהיגע ידיעות, וואס קומען פון א"י וועגן די געפֿאַנטע אַרַבישע שטריקען און דעמאָנסטראַציעס, מיט וועלכע זיי ווילען אַרויסרופּען און פּעראַוראָכען נייע אונרוהען אין דער פּאַרס פון יאָהר 1929, וועלכע ליגען אינאָן נאָך גוט אין זכרון.

דער מאָנאַט אויגוסט, אָדער לויט דער יידישער צייט - רעכנונג דער חודש אב, איז זינט יענער בלוטיגער צייט געוואָרען אַ מוכן פּערפּעניו, און בעת די אַרץ-ישראל-יודען האַלטען אַב די יאָהרצייט פון זייערע געפֿאַנטע טראַגיש-אומגעקומענע קדושים, קומען די בלוטיגע מערדער און ווילען בענייען זייערע מערדערישע מעשים איבער דעם שטילען און רוהיגען ישוב.

היי-יאָהר האַבען זיי, ווי בעוואוסט, געפונען אַ אויסרייד צו פּראָטעסטירען געגען דעם, וואס די ענגלישע רעגירונג און זאָגאַר די אַרץ-ישראל-אַמייניסטראַציע, וואס שטעהט טענדיג אומ-דער אַרַבישער זייט, האט דאס מאָל ערלויבט די יידישע קאָלאָניסטישע זיי צוגרייטען געוועהר, וועלכעס זאָל זיי קענען שיצען אין דער צייט פון אַ פּאַל, און וויסענדיג, אַז די יודען זיי-ענדיג בעוואָפּענט וועלען זיך קענען אַקעגענשטעלען זייערע כּוּלִּיגאַנישע אַנ-פּאַלען, האַבען די אַרַבער אויפגעהוי-בען אַ געוואָלד, אַז די יודען געהן אַרְגאַניזירען אַ גאַנצע אַיבער זיי, און בער די אַרַבער, און די רעגירונג העלפט מיט די יודען צו מאַכען אַ פּאַרַגאַם איבער די רוהיגע אַרַבער.

געוויס וואָלט זאָג אַרס העצע נישט געקענט געפונען קיין אַבְקאַנג צווישען די ברייטע אַרַבישע מאַסען, וועלכע ווילען באַמת לעבען בשלום מיט די יודען, ווען זיי, די אַרַבישע פעלִּאָכען, וואָלטען געווען מעהר - וועגן רייף צו פּערשטעהן וואס די עפענדיגס מיט די מופּט'ס זענען מיט דער דאָזיגער העצע אויסען, וואָלטען זיי געוויס געפּערשע-בען די לעכערליכקייט פון דער דאָזי-גער אומגעלומפּערטער העצע און וואָל-טען זיך אויסגעלעבט. ווייסען אַבער די העצער, אַז זיי האַבען צו טהון מיט אַ פינסטערער מאַסע, וועלכע קען זיך נישט אַרְינטירען, איבערהויפּט ווערט בעת דער העצע ספּעציעל בענוצט דער

צווישען די פּיעל מערקווירדיגע און אונגעווינער נוצליכע זאַכען וואס מען זעהט אין טשעכאָסלאַוועק פּערנעמט אָהן ספּק אַ זעהר חשובֿן פּלאַץ די מערק-ווירדיגע אונטערנעמהונג פון עטליכע יידישע עסקנים צו שאַפּען דאָרט אַ סאַנאַטאָריום פֿאַר אונגעמיטעלטע יידי-שע קראַנקע.

טשעכאָסלאַוועק איז, ווי בעוואוסט, אַ הייל-אַרט פֿאַר פּערשידענע קראַנק-הייטען, איבערהויפּט פֿאַר אַרטעריעלע און רעוומאַטיזם, דאס לעצטע, ווי מיר ווייסען, איז אַ קרענק אויף וועלכער עס ליידען עפּי-רוב אַרעמע לייט, וואס וואוינען צוליב זייער שלעכטען מצב אין קלאָגעדיגע, ענגע, נישט היגענישע וואוינונגען, אין פּייכטע און נאָסע קעלער-שטיבלעך, אין רעוולטאט פון וועלכען די דאָזיגע קראַנקהייט פּערשפּרייט זיך אונגעווינער שנעל, און עס איז לעצטענס פּעסעגעשטעלט גע-וואָרען אַז די צאָהל קראַנקע אויף רעוומאַטיזם, איבערשטייגט פּיעלפּאַך זאָגאַר די פּערשפּרייטע מחלה, טו-פּערקלאָז.

עס איז דערפֿער קיין וואונדער נישט אַז קומענדיג קיין טשעכאָסלאַוועק זעהט מען הונדערטער אַרעמע יידישע קראַנקע וואָס פּוילען אָן די גאַסען, מיט לאַמע פּוס און צובראָכענע גופּים, זוי כּענדיג אַ מיטעל ווי אַזוי צו קענען בעקומען די פּערשידענע בעדער און אַנדערע הייל-מיטלען צו היילען זייערע חולאַתֿן, ווי אַזוי עס קומט אויס די דאָזיגע אומגליקליכע צו שטעהן האַלבע און גאַנצע טעג ביים קאַמיטעט וואָס פּלעגט אַרויסגעבען ביליגע אָדער אומ-זינסטע בילעטען פֿאַר אַרימע, און וועלכער קען נישט צוהילף קומען זאָ-גאַר דעם קלענסטען טייל פון די נצרכים.

די אַרעמע קראַנקע קומען פון אַלע שטעט און שטעטלעך אין פּוילען, יעדער מאַכט אינדערהיים די גרעסטע סונגען.

אזוי האט אויך לאָרד פּאַספּילד אין זיין בריעף צו דער רעוויזאָניסטישער אַרַגאַניזאַציע פּערזיכערט, אַז אין א"י וועט זיין רוהיג, און מען קען גלויבען אַז אויב די רעגירונג וועט נישט ווע-לען וועט צו קיין אונרוהען נישט קו-מען.

הן חיים.

מען מוז אפשר אויך מודה זיין, אַז מיטגעוויקט צו דעם וואס די אַרַבער האַבען זייערע מערדערישע פּלאַנען נישט אָנגעהויבען, האט אָהן ספּק אין אַ געוויסער מאַס אויך דאס וואס די יי-דישע קאָלאָניסטישע זענען טאקי בעוואָ-פּענט, ווארום פּאַרט האַבען די אַר-בישע כּוּלִּיגאַנעס גישט קיין גרויס חשק געהרג'ט צו ווערען פון יידישע קוילען, און זיי ווייסען דאָך אויך אַז די יודען קענען זיך ווי געהעריג פּערטיידיגען.

די אַראַבער זענען פּאַרלויפּיג נאָכ-נישט אָנגעשטאַנען, זיי טראַגען זיך נאָך אַרום מיט פּערשידענע מערדערי-שע פּלענער, אַבער עס איז קיין ספּק נישט אַז די ענגלישע רעגירונג וועט אין דער איצטיגער צייט פּאַר קיין פּאַל נישט דערלאָזען צו קיין אונרוהען אין א"י, גראָד ווען זי געהט אדורכ-פיהרען דעם נייעם ענטוויקלונגס-פּלאַן, און גראָד אין דער צייט ווען ענגלאַנד לעבט איבער אַ שרעקליכען ווירט-שאַפּטליכען קרויס וועלכער האט זיך אויך איבערטראָגען אין דער פּאַליטי-שער לאַגע פון לאַנד, איז געוויס נישט געוואונשען אַז אין לאַנד וואס שטעהט איינוואוינער פּאַרקומען בלוט פּערגי-ען.

דער אינציאָטאַר פון דער דאָזיגער זעהר וויכטיגער אונטערנעמהונג, דער בעקאַנטער אין וואַרשא אונטערמילדיכער כּלל-טהווער און עסקן ה' נתן בלאַך האט מיר איבערגעגעבן אין קורצען וואָסערע חבלי לידה זיי האבען געמוזט אַהורכמאַכען ביז זיי זענען געקומען דעם פּלאַן צו רעאַליזירען, ווי אַזוי מען האָט זיי פּשוט אויסגעלאָזט און געהאַלטען אַז ס'איז אונגעליך אַהער-צושטעלען זאָ קאַלאָסאַלע זאָך, ווי בען נאָך 2 יאָהר צוריק געלאָזט לענאַליזירען זייער געזעלשאַפּט) האט געאַרבייט מיט דעם אמת'ן יידישען עקשנות און אויסדויער ביז זיי האַבען בעקמפּט אַלע שוועריגקייטען, און אַן מאַנאַט מאי היי-יאָהר האַבען זיי אַב-געטהן אַ הלכה-למעשה, געקויפט אין טשעכאָסלאַוועק אַ פּרעכטיגע ווילע פּאַר 90 טויז. זאַטעס, און ווילע פּערנעמע 28 פּיינע צימען מיט די געהעריגע קאַרידאַרען, און 2 קוכען, זי איז אויך קאַנאַליזירט, און האט אַ זעהר גרוי-סען גאַרטן אַרום, וואו מען קען נאָך אויפבויען "פּיתום און רעמסס", אַזוי אַז דאָס איז אין אַלע הינוניכען פּויל-שטענדיג געאַייגענט פּאַר אזא סאַנאַ-טאָריום.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

מען פּאַהרט אַהיים... דער דאָטשע-סעוואַן פּענענדיג זיך, די לעטניקעט פּאַקען זיך שוין די ווא-ליקעס און מען קוקט אויפ'ן רייזע-פּלאַן, ווען דער צוג געהט אַב אין דער ריכטונג אַהיים.

מען פּאַקט איין דאס ביסעל קוראַ-ציע, וואס מען האָט גענאָסען, דאס ביסעל פּלייש, וואס מען האָט אויף זיך גענומען און אויך די פּאַרציע פּלירט, וואס מען האָט אין משך פון דער צייט אַריינגעכאַפט.

מען פּאַהרט אַהיים - ווידער זיך איינשפּאַנען אין יאָך, וויטער שלעפען דעם עול און קאַלא-מוטע ווערט אויפ'ן האַרצען, נישט בחנם קומט אַלע מאָל אויס, אַז בעת מען פּאַהרט אַהיים, איז פּונקט ראש-חודש אַלול, ווען דער שופּר בלאָזט און רופּט דעם מענש לאמור, אַזוי צו זאָגען: בן אדם, די לעבסט אויף דער וועלט אַ גוטען טאָג. געדענק, עס וועט קומען אַ טאָג, ווען מען וועט דיך רוי-פען אַהיים און ווען מען רופּט אַהיים ווערט פּאַסקונדע, קיינעם גלוסט זיך נישט אַהין, דאָרט, פון וואָנען מען איז געקומען...

האַלבע און גאַנצע קאָלאָניעס, אייגע-אַרדענט דורכ'ן „טאַז“ און „דאַבאַ-טשינאַשטש“.

איצט, ווען די קאָלאָניעס האבען זיך שוין געענדיגט, ווילט זיך מאַכען ווע-גען דעם אַ קליינע בעמערקונג.

מיט יאָהרען צוריק האַבען די יידי-שע קינדער ליידער קיינמאַל נישט גע-וואוסט פון וואַקאַציעס, ווארום אפּילו שבת האַבען מיר אויך געמוזט געהן אויף א פּאַר שעה אין חדר אריין צו פּרק. און ווען צופאַסענדיג זיך צו די נייע מאַדערנע תקנות, האבען יידישע קינדערלעך אויך בעקומען דאס רעכט צו געניסען פון וואַקאַציעס. טאָ פּאַר וואָס זאָלען אָט די אַ לע יידישע קינ-דערלעך נישט האבען דאָס רעכט צו געניסען פון די דאָזיגע קאָלאָניעס.

אַבער ווי עס זאָל נישט זיין איז מיר אַ גרויס רחמנות אויף די הונדערטער טשעכאָסלאַווער יודען, וואס האבען פּערברענגט די וומער - חדשים אויף דער פּרייער ליפּט צווישען בימער און וואָלד און איצט קומען זיי צוריק אין שטאַדט, וואו דער קרויס איז נאָכנישט פּערשוואַנדען, נאָר איז געוואָרען אַ כּראַנישע קראַנקהייט און האט זיך איינגעגעסען טיעף אין די ביינער.

מיט איין וואָרט, עס איז א רחמנות אויף די כּוּלִּיגאַנעס, וואס וועלען נישט האבען וועמען צו שלאַגען און עס איז אַ גאַס רחמנות אויף די לעטניקעס.

400 יידישע קינדער האבען סך-כלל פּערבראַכט צו 4 וואָכען אויף די קאַ-לאָניעס און די איבריגע טויזענדער קינדערלעך האבען זיך געוואַלדערט אין די גאַסען אָדער אין די ענגע שטיב-לעך פון זייערע אַרימע עלטערן און האבען אפּילו נישט געהאט גענוג ברויט צו דער זעט, פּאַרוואָס פּערנאַלעסטיג מען אויף אַזאַ לייכטשעצענדען אופן דעם טייערסטען אוצר, וואס מיר פּער-מאָגען - די קינדער.

אונזערע יידישע קינדערלעך. אין עטליכע טעג אַרום הייבט זיך שוין אַן דאס שול - יאָהר. די קינדער, וועלכע האבען געהאַט וואַקאַציעס, הא-בען זיך אויך געפונען עטליכע הונדערט יידישע קינדער, וועלכע האבען גלייך מיט אַנדערע גענאָסען פון דער פּרייער ליפּט און זיך געוואַרימט אין דער זון; צווישען זיי ביז 400 אַרימע קינדער-לעך, וואס זענען געוועזען אויף די

אויך אונזערע טשעכאָסלאַווער לעט-ניקעס, וואס דאס רוב האט פּערברענגט אין אַסטראָו קלויבט זיך שוין אַהיים

אַבער אַז די צייט ענדיגט זיך העל-פען נישט קיין אפּעלאַציעס, עס האָט זיך געענדיגט דער וואוינטיאָג פון קור-ערטער און זומער-וואוינונגען.

מען פּאַהרט אַהיים.

אַ רחמנות אויף זיי...

אין דעם וויזט זיך אַרויס איז די אי-ניציאָטיוו געווען זעהר אַ גוטע, ווא-רום מענטשען קויפען גערן בילעטען און גלייכצייטיג וועט אין דער קאַסע פון דער וויזט זיך אַרויס איז די אי-ניציאָטיוו געווען זעהר אַ גוטע, ווא-רום מענטשען קויפען גערן בילעטען און גלייכצייטיג וועט אין דער קאַסע פון

עס איז פּאַקטיש צו שטוינען זעהען-דיג מיט וואַסערע מסירות-נפש די דאָ-זיגע מענטשען אַרבייטען, (עטליכע ווארשאווער קאַמיטעט - מיטגלידער זיי ד"ר פּישמאַן, און די ה"ה ענגעל און פּינקעלשטיין, געפונען זיך איצט אין טשעכאָסלאַוועק), - איבערהויפּט די איברגעזעהענדיג פון ה' בלאַך (אגב נישט קיין יונגעמאַן), וועלכער רוהט נישט קיין מינוט, מען זעהט איהם אין אַלע פּענסיאָנאַטען, ווילעס, פּאַר-קען, און איבערלאָזט וואו עס געפונען זיך מענשען, אומעטום וואַקסט ער אויס מיט זיינע פּאַרטנערען, און מען נעמט נדבות, טען אַרדענט איין פּאַרוויילונג-גען, פּאַרלעוונגען, און פּאַרלענען, אַלעס פּאַר'ן סאַנאַטאָריום.

דער פּלאַן זעהט פּאַר אַז יעדער אַרעמע קראַנקער זאָל צאָהלען 2 זל. טעגליך, און די קהלה וואו ער וואוינט אַ זאָל פאַר איהם 7 צוואַהלען 5 זאַטעס אַ טאָג - פּאַר די 7 זאַטעס וועט ער בעקומען פּולשטענדיגע פּיינע אויסהאַל-טונג, און די גאַנצע פּאַר איהם נוי-טיגע קוראַציע, די קהלות דאַרפּען דאָ-ריבער אַריינשטעלען אין זייערע יעהר-ליכע בודזשעטען ספּעציעלע סומעס „פּאַר אַרעמע קראַנקע נאָך טשעכאָטי-שעק“ און מיט די דאָזיגע סומעס זאָ-לען זיי דעקען די 5 זל. טעגליך פּאַר זייערע קראַנקע.

דער פּינאַטליכער מצב פון דער דאָ-זיגער אונטערנעמהונג - לויט ווי עס ערקלערט מיר ה' בלאַך - שטעלט זיך פּאַר אזוי: קודם-כל פּעהלס זיי נאָך אַ גאַר בעדייטענדע סומע צוצאַהלען פּאַר דער געקויפטער ווילע, און בעזונדער מוז די ווילע פּיעלפּאַך פּערגרעסערט ווערען מיט נייע בנינים און פּאַויליאָ-קענען זיך דאָס-טאָר איינאַרדען איבער'ן וומער סעוואַן נאָך 800-600 קראַנקען וואָס עס איז אַ מינימום פון די קראַנ-קע וואס דאַרפּען אונטערשטיצט ווערען. די געזעלשאַפּט נעמט דאריבער איצט פּאַר אַ גרויסע און ברייטע זאַמעל-אַקציע צווישען די פּערמעגליכע יודען אין פּוילען, וועלכע זאָלען געבען זיי-ערע נדבות צו דעם צוועק, אויך וועט געפיהרט ווערען די נויטיגע פּראָפּאַ-גאַנדע אין די קהלות, עס אונטערלייגט נישט קיין שוט ספּק אַז די דאָזיגע אַזוי וויכטיגע הילפּס - אַקציע וועלכע קען ראַטעווען טויזענדער יידישע נפשות וועט דורך דער גאַנצער יידישער בע-פעלקערונג, איבערהויפּט דורך די יי-דישע קהלות, מיט דער גרעסטער וואַ-רעמקייט אונטערשטיצט ווערען.

י. פּלאַצקער.

רע געזעלשאַפּטליכע טהווער, וואָלט דאָך דאס געווען לייכט אויסצופיהרען.

אַבער זאָל מען האַפען, אַז עס וועט קומען אַמאָל אַ צייט און אונזערע כלל טהווער וועלען פּערשטעהן, אַז אַנשטאַט זיך ארומצוקרייגען ווערען קהלה-בענק-לעך און אָנגינדען פּייערן פון רכילות און מחלוקות, וועלען זיי בעסער זאָר-גען פּאַר אונזער צוקונפטיגע דור - פּאַר די קינדערלעך.

דערווייל וויל איך דערזעהלען, אַז דער קינדער-בן-עזר האט זיך געענדיגט אויף דער האַלב קאָלאָניע פון „טאַז“ איז נעכטען פּאַרגעקומען דער פּייער-ליכער סימ, און אַ דאַנק, אַ האַרציגען ישׂר כח קומט דעם „טאַז“ פּאַר זיינע מיהפּולע לייסטונגען, דערפּאַר וואס אין דער איצטיגער קריטישער צייט האט ער דאָך איינגעאַרדענט 2 סעוואַ-גען האַלבע קאָלאָניעס פּאַר 250 קינ-דער, און אויך אַ האַרציגען ישׂר כח קומט דעם דאָזיגן ראַזענבערג פּאַר'ן גאַרטען, וואס ער האט אוועקגעשענקט פּאַר די קינדער אַדאַנק וועלכען עס איז געלונגען איינצואַרדענען גאַנצע צוויי סעוואַגען, אויך דער „דאַבאַטיש-גאַשטש“ איז געשטאַנען אויף דער הויך פון זיינע אויפגאַבען, אַבער דאס איז נאָך נישט גענוג, עס מוז קומען דער-צו, אַז אַלע אַרימע יידישע קינדערלעך זאָלען בעזוואַרט ווערען מיט 4 חדשים אירלויב אין אַ קאָלאָניע, געדענקט ווע-גען דעם!

און צו אייך קינדערלעך ווילט זיך זאָגען: געהט אין דער שולע, נעמט אייך פּלייסיג צו לערנען, ווערט מען-שען, ווארום אויף אייך אַלס אונזער צוקונפטיגער דור ליגט אַ גרויסע אַה-ריות פּאַר אונזער צוקונפּט, לערנט

מעדיצינישע שמועסען

פעטלייביגקייט און ענטפערונגס-קוראציע.

4.

זעהר וויכטיג איז אויך דאס טרינג-קען צוליב פלאגנענדע טעמים: אויב מען טרינקט פאר'ן מיטאג 1-1 און א האלב גלאז וואסער, דאן 1-2 טעלער א ווייניג נארהאפטע זופ - איז דער אפטייט אין א גרויסער מאס געשטילט, ווייל די זופ פערבלייבט א לענגערע צייט אין מאגן, איבערלאזנדיג ווי-ניג ארט פאר אנדערע שפייזען. ווי אפט הערען מיר, אז פאציענטען בע-קלאגען זיך, נישט וויסענדיג פונדאן זיי זענען אזוי קארפולענט, כאטש זיי טרינקען נישט קיין וואסער און עסען נישט קיין זופען. זיי פערנעסען, אז צוויי-עלף אבזאגען זיך פון אזוי-ארימע אין נארהונגס-שטאפען וואסער און זופ, לאזען זיי איבער דעם גאנצען מאגן פאר קאנסטענטע מעהר - נארהאפטע שפייזען.

נאטירליך מוז מען אויסשליסן אל-קאהאלישע געטראנקען, ווי: ביער, וויין און שנאפס, ווייל זיי ליפערען ביים פערברענען אינ'ם ארגאניזם זעהר א סך ענערגיע, פערשארענדיג דאס פער-ברענען פון אנדערע ערנערהונגס-מא-טעריאלען, וועלכע זענען זיך אב אין דער פארום פון פעסט.

רעדנדיג וועגען דער ענטפערונגס-וויקונג פונ'ם וואסער און רעקאמע-דירענדיג דערביי טרינקען וואסער, בין איך אויסגען נור אזעלכע פעטלייביגע, וועלכע בענצען א פולשטענדיג געזונד הארץ און נירען. פאר הארץ-און נירען-ליידענדע איז אזא צופיהר פון וואסער נישט געוואונשען, ווייל מען פערשאפט די קראנקע ארגאנען צופיעל ארייט. מיט דעם וויל איך נאכאמאל אונטער-שטריכען, ווי וויכטיג עס איז, אז איטליכע ענטפערונגס-קוראציע זאל דורכגעפיהרט ווערען נור אונטער דער השגחה פון א דאקטאר.

די צווייטע אויפגאבע ביים דורכ-פיהרען פון א ענטפערונגס-קוראציע, איז דאס אויסמיידיען פון הנגער-גע-פיהל. פיעל בערהמען זיך, אז זיי צעהרען זיך, עסענדיג נור צוויי מאל טעגליך, עס ענטשטעהט אבער א פרא-גע: ווי לאנג זיי האלטען עס אויס; ווי פיהלען זיי זיך אין דער צייט צווישען דעם קארגען „ענטפערענדיגן“ פריה-שטיק און מיטאג עסען; דאן-צווישען מיטאג און נעכטען פריהשטיק, א פאר-„בית לחם“ בלייבען פון יעדע לאטע-ריע די סומע פון איבער 50 פראצ. וואס וועט געהן אויף איינצוקויפען פראדוקטען פאר די בכבוד'דיגע און אויך אויף קוהילען אויפ'ן ווינטער. א גוטע און געלונגענע אינציאטיוו! מען גרייט זיך.

די ימים-נוראים שטעהען שוין הינ-טער דער טהור און נישט קוקענדיג דערויף, וואס עס איז היינט א זעהר שווערע צייט, פונדעסטוועגען גרייט מען זיך שוין צו מאכען יום-טוב. עס גרייטען זיך די פערשידענע מנינים און שוהלען און לאדען איין חזנים און בעלי-תפלות, געווענהייך פאר א ביליגערען פרייז, ווי פאר-איארען, און גרייטען זיך אויך די 2 גרויסע שוהלען.

אין דער נייער סינאגאגע קומען שוין פאר די פרובען אונטער דער לייטונג פון דייטשען ה' זאקס און אויך די שטאדט-שוהל האט אנגאזשירט א ספע-ציעלען דיריגענט, דעם ה' פערנעקעל פון לאדז און די פרובען קומען פון פאר מיט'ן גאנצען קנאק.

איצט בלייבט נאר איבער, אז דער עולם זאל קומען זיך קויפען „שטעדט“, כדי צו דעקען די הוצאות, קיין עולם וועט טאקי נישט פעהלען, ווארום א סימן האבען מיר, אז וואס ערגער די צייטען זענען אלס מעהר דאווענט מען, עס ווענדעט זיך נאר צו די דער עולם וועט האבען געלד צו בעצאלען פאר דעם דאווענען און אזוי ווי די שוהלען וועלען היי-יאהר-לויט ווי זיי מעלדען-זיין שטרענגער צו די מתפללים, זיי וועלען פאדערען אומפעדינגט אייני-גאנגס-בילעטען - טאג מוז מען טאקי אויך אויף דעם אנגרייטען מתקים...

די אויפגאבע איז צו לינדערן דעם הנגער דורך שפייזען, וועלכע פערנע-מען אסך ארט אין מאגן, אבער וועל-כע זענען אין דער זעלבער צייט ווע-ניג נארהאפט. זעהר נארהאפט און וועניג ארט פערנעמען אין מאגן: פוטער, שמאלץ און אנדערע פעטקיי-טען, צוקער און צוקער-פראדוקטען; זעהר נארהאפט זענען אויך: מעהל, גריק, גרויפען און געבעקס. פערשטעהט זיך, אז די דאזיגע פראדוקטען מוז מען פון עס-צעטעל שטרייכען. ערלייבט איז שווארץ ברויט פון 100-50 גראם טעגליך. דריי מאל ווינציגער נארהאפט פון געבעקס איז דאס פלייש, פערנע-מענדיג דערביי פיעל ארט אין מאגן. אלאז - געקאכטע פלייש, בעוונדערס פון די ערגערע סארטען, פערנעמען אין עס-צעטעל א בעדייטענדען ארט. דאס איז אנבעלאנגט רינד-קאלב-פלייש, געפליגעל און פיש, א בעדייטענדען ארט דארפן פערנעמען אויך כלערליי גרינסען, פערט קארטאפעל, וועלכע זענען נישט בעוונדער נארהאפט, אבער וועלכע פערנעמען זעהר אסך ארט אין מאגן - אויף דעם באזירען זיך די אזוי-ערופענע „קארטאפעל-קורען“, ריכטיג פערשטאנען, בעדייט אזא קאר-טאפעל-קור-לחלוטין נישט דאס אויס-שליסליכע ערנערהען זיך נור מיט קאר-טאפעל. מיר גיבען זיי צו מיטאג אדער אָווענד-ברויט-שפייזען, כדי זיי זאלען שטיילען דעם הנגער דורכ'ן פערנע-מען אסך ארט אין מאגן. די קארטא-פעל מוזען, אין א געוויסען זין פער-טרעטען דאס געבעקס. די קארטאפעל קען מען עסען גאנצער אדער צירי-בענערעניש, געקאכט מיט פלייש אדער מיט אנדערע גרינצייגען. גרינצייגען וואסער געקכט ענטוועדער אין זאלץ-וואסער אדער אין זופ צוואמען מיט'ן פלייש - אין קיין פאל נישט מיט פעסט. זיי קענען סערווירט ווערען מיט'ן אזוי-ערופענעם האלענדישען סאָס, וועלכער ווערט צוגעגרייבט פון ציטריק-וואסער, סאכארין און איי-גלעב.

וועגען זיפען מוז מען זאגען, אז דאס אבזאגען זיך פון זיי איז נישט בעגרינדעט. מיר האבען שוין מכה דעם גערעדט, עס פערשטעהט זיך, אז זיי מוזען זיין ווינציג נארהאפט און ארום אין פעסט. איז א זופ פון פלייש אדער ביינער געקאכט, מוז מען עס נאכ'ן אויסקאכען זיך אפלייזען, זעהר גוט איז אויפ'ן איז צו שטעלען, אראנגעה-מען דאס אויפגעשוואמענע און אבגע-קיהלעטע פעסט, און נאכ'ן אבזארימען פון איבערגעבליבענעם זופ עס עסען. פיעל איינפאכער איז די זופ-צוגריי-טונג פון „מאגן“ - פראדוקטען - דאס זענען פלייש-עקסטראקטען, עס זענען אויך פעהראן „מאגן“ געוויזן - עקס-טראקטען, וועלכע מען קען אפגענוצען צו כלערליי סאסען און סאלאטען. מען דארף בעמערקען, אז רעסטאראנען בע-נוצען זעהר אסך די „מאגן“ - פראדוק-טען, אין די זופען קאן מען אריינגע-בען כלערליי גרינצייגען. א גרויסע זען ווינציגונגס-קראפט בעוויצען קרויט-וועפן, וועגען אויפט דארף מען בעמערקען, אז פערבאטען זענען וויינטרויבען, בא-נאנען און נויס, ווייל זיי ענטהאלטען אין זיך אסך פעסט, דו איבעריגע סאר-טען פון פרישע פרות זענען ערלייבט נור ביז 4 א קילא טעגליך.

אין קען, פערשטעהט זיך, דא נישט אנגעבען אויספיהרליך כלערליי עס-צעטעלען, ווייל דאס געהט ארויס פון די ראמען פון א צייטונגס-ארטיקל; און עס איז א אונזין צו געבען אזא צעטל, וואס זאל דיענען פאר אלע פעטלייביגע, ווייל ווי איך האב שוין געזאגט, מוז מען דיעטען אינדיוידו-אלזירען. דאס הייסט: יעדער פעטליי-ביגער פאדערט אנאנדערע דיעטע, אָבערהנגיג פון זיין מאגן - הארץ און נירען-צושטאנד. ליידיג צום ביישפיעל, א פעטלייביגער אויף א מאגן-קאטאר מיט אסך וועיקייטען, פערארדנען מיר נישט קיין קארטאפעל-קור, נור אזוי-ערופענעם „פלייש-פוטער-קור“, וועל-כער איז צוואמענגעשטעלט פון דריי הונדערט גראם פלייש, צוויי אייער, הונדערט פופציג גראם קארטאפעל, 120 גראם ברויט, 30 גראם פוטער, 400 גראם אויבסט.

די יסודות, אויף וועלכע עס שטיצען זיך די כלערליי ענטפערונגס-דיעטעס בלייבען תמיד די זעלבע.

שמיטה

(א מאנאָלאָג אָאז)

איך מיינ דאס אקגען די אפיקורסים, אינערליכע און אויסערליכע, וואס דער-לייבען זיך צו שפעטען פון אונזער תו-רת-משה, וואס זאגען, אז זי איז שוין פערזעלטרט און איז נישט צוגעפאסט צום היינטיגען דור און צו די היינטיגע מענשען, מיין איך, אז איצט וועלען זיי שוין שטיל בלייבען, איצט וועלען זיי שוין זעהען, אז „ליפא מירי דלא רמיזא באורייתא“ ס'איז נישט פעהרא-גען קיין זאל, וואס זאל זיך נישט גע-פונען אין דער תורה און אפילו די קלוגע אמעריקאנער, וואס זענען די גרעסטע חכמים פון אונזער צייט קודם-כל צוליעב דעם, וואס זיי האבען די מטבע (מען שמועסט אפילו אז היינט איז ביי דיר אויך נישט געהויבען, אבער הלאזי אונז געזאגט) אפילו זיי זענען גרייט איצט אפצוגעבען א געזעץ פון אונזער תורה, כ'מין דאס געזעץ פון שמיטה...

וועט איהר דאך געוויס קלערען, אז דאס מיינ איך די שמיטה, וואס איז ביי אונז זיך נוהג שוין א לאנגע צייט, די באנקראטען, וואס ווערען איצט ערשט איינגעפיהרט אין גאלדענעם לאנד, אז אויך דארט קומען פאר „שמיטות“ פון די גרעסטע בענק, אויפ'ן גאר הוי-לען שטייגער, זאג איך, אז נישט די דאזיגע שמיטה האב איך איצט אין זינען נאר שטיק די אמת'ע שמיטה פון פולדער און גערטנער, אזוי ווי זי געפונט זיך אין דער תורה; און אט די דאזיגע שמיטה געהען דאס די אמערי-קאנער איינפיהרען ביי זיך אין לאנד.

איהר האט דאך אודאי געלייענט אין די גאזעטען, אז אין אמעריקא טהוט זיך חושך, ס'איז דארט א קלאג נישט צום אויסהאלטען, ווייסט איהר פארוואס? ווייל ס'איז דארט פעהרנען צופיעל תבואות און כל המינים פרא-דוקטען, וואס מען האט נישט וואו אהין צו טהון, כאטש פערקויפט זיי פאר'ן האלבען פרייז (בחנם וויל מען קיינעם נישט געבען, כאטש עס פעה-לען נישט קיין הונגעריגע) איז אין קונה. יוצען די חכמי-אמעריקא, יוצען טעג און יוצען נעכט, אזוי ווי די חכמי-כעלם בשעתם און קענען זיך נישט קיין עצה געבען וואס צו טהון מיט די גרויסע מענגעס תבואות און די בוימ-וואלען, איז געקומען איינער פון די יוצעים (מן הסתם פון איהר בני ישראל) און האט געזאגט: רבותי, איך האב א עצה, לאמיר מאכען שמיטה, אזוי ווי כ'האב אויסגעזעענט, איז דער עורף פון די תבואות, וואס געפונען זיך, מאכט פונקט אויס אזוי פיעל וויפיעל מען זייהט און עס וואקסט אין איין יאהר, לאמיר דאריבער מאכען א יאהר שמיטה, דאס הייסט: איין יאהר זאל

די ווירקונגס-קראפט פון דער מוזיק, רעציטירט דורך א גאט-געבענשטען, בעגאבטען, טאלאנטפולען זינגער, איז אזוי בעצויבערענד און איינפלוסרייך, אז זי היפאטאזירט נישט נור די גע-מיטער פון די צוהערער, נור זי פיהרט אריין די איינבלידונגס-קראפט אין א ספערע פון אייביגען נישט-אויפגערע-נען דען געזאנג.

איינער פון די גלענצענדסטע, בע-גאבטעטע טאלאנטען אויפ'ן מוזיק-גע-ביעט איז, אהן ספק, געווען דער בע-וואוסטער היגער קאנטאר און קאמפא-זיטאר ר' א. ב. בירנבוים, זיין פאטער ז'פ, איינער פון די גרעסטע תלמודי-ס, טען א התלהבות'פולער חסיד אין פו-לען זיך פון ווארט, האט זיין גאנצען לעבענס-וועג פערבראכט ביי פערשי-דענע גרויסע רבנים און גאונים - הדור, ביי וועלכע ער איז געווען בעל-תפלה און בעצויבערט זיי מיט זיין שעהנע, זיסע שטימע.

אין דער דאזיגער סביבה איז ער-צויגען געווארען ר' א. ב. בירנבוים, פון זיין קינדהייט אן האט ער איינגע-זאפט אין זיך די שעהנסטע, טראדי-ציאנעלע יודישע נגונים און תפלות. מיט געזאנג און מוזיק, וועלכע ער האט געירשנט פון זיינע עלטערן, האט ער זיך גענומען אויסצובילדען זיין טאלאנט.

ר' אברהם בער בירנבוים זי"ל

(צום ניינטען יאהר פון זיין פטירה).

עכטע וויסענשאפט וינד סהאפענציאנען (ד"ר צונץ)

ר' א. ב. בירנבוים האט אלע אָ-וועזענדיגע בעצויבערע, שטעהענדיג פאר'ן עמוד אין דער היגער נייער סינאגאגע, זיין שלאנגע פיגור, פון הויכען וואוקס, מיט זיין תלמיד - חכם'דיגען הויכען שטערן, פחות'דיגע ווייט - זעהענדיג אויגען, מיט זיין הארציגען זיסען שמי-כלע אויף די ליפען, בעטרעטענדיג די ביהמע, האט ער דערוועקט אין די הערצער פונ'ם פערזאמעלטען עולם אין דער סינאגאגע יראת-הכבוד און ליבע, פון גרויס ביז קליין און מיט בעוואונ-דערונג זענען אלע געפליבען שטעהן ווי צוגעשמידט צו זייערע ערטער.

זיין וואונדערבאר - שעהנע שטימע, קלינגענדיג ווי אן איינזעלעם מעטאל, נישט ווי די שטימען פון די מארקט-שריי-ערישע חזנים, די אזוי-ערופענע גראף-מאָפאָן-חזנים, וועלכע זענען פון גרויס שניידער, אהן תורה, אהן יעדער ידיעה פון פרוש-המלות - די דאזיגע אקראָ-טישע חזנים, לויט'ן געלונגענעם אויס-דרוק פון בירנבוים'ן ז"ל. דאגעגען די שטימע פון ר' א. ב. בירנבוים, די ריכטיגע שטימע פון „הקול קול יעקב“, פון „בית-המרש של שם“, וועלכע איז געווען בעקרוינט מיט'ן חן פון „יפת“, האט זיך אייביג איינגעקריצט אין אונ-זער הארץ. ר' א. ב. בירנבוים מיט זיין שעפפערשען גייסט אין זיין מא-

לוחית

נישט געלונגענע אויסער - געוועהנליכע אפערע.

פאלשער דאקומענט פון מיניסטעריום וועגן א יושה פון 5000 דאלאר פאר היגע ארימע יודען. - אפערסט, פערשטעלטער דעלעגאט פון מיניסטעריום, ארעסטירט.

ער ביי איהם א הלואה פון 50 זל, וועלכע ער וועט איהם צוריקגעבען זיי. ענדיג דינסטאג אין ווארשא נאך דער ירושה.

ה' גאלדשטיין האט איהם די געפא- דערטע סומע געבראגט, אבער ווי נאך ער איז אַוועק, איז איהם געקומען אויפן געדאנק אויב דער פערשוין איז נישט אַפאָל אַ אַפּערעיסט און די גאַנצע זאך איז אַ אַפּערעיסטישע קאַמבאַנאַציע און ה' גאלדשטיין האָט וועגען זיין השערה טעלעפאָנירט צו ה' אַש. אין דער זעלבער צייט האט ה' אַש געקומען דורך אַ שליח צוגעשיקט אַ בריעף פון דעמוזעלעפּען ה' דאַברוצקי אין וועלכען ער בעט ביי איהם אויך אַ הלואה פון 50 זל. צו שיקען דורכ'ן שליח אָדער עווענטועל צו בעלעגען אין אַ פּערמאַטען קאַנווערט אין רעס- טאָראַן פאַריסקי פאַר איהם.

פּערגאַנגענעם מיטוואָך האט ביי אונז אין שטאַדט פּאַסירט פּאַלענזדער אַי- סערגעוועהנליכער פּאַל, וועלכער בע- ווייזט אויף וואַסערע אונזערערטע קאַמבאַנאַציעס די היינטיגע אַפּערעיסטען זענען פּערהיג:

אין היגען ראַבינאָט איז מיטוואָך מיטאָ געקומען א יונגער זעהר עלע- גאַנט געקליידטער קריסט, וועלכער האט זיך פּאַרגעשטעלט אַלס בעאַמטער פון אינערן-מיניסטעריום מיט'ן נאָמען יוזף דאַברוצקי און האט פּאַרגעשטעלט דעם ה' מענדיל אַש אַ בריעף פון מי- ניסטעריום אדרעסירט צו דער יודישער קהל, ראַבינאָט, און מאַגיסטראַט אין טשענסטאָכאָוו.

אין דעם פּאַרגעשטעלטען בריעף טיילט דאָס מיניסטעריום מיט, אז מיט אַ צייט צוריק איז געשטאַרבען אין לייפּציג אַ געוויסער יעקב בנימין ביי- דערמאַן, וועלכער האט אין זיין צוואה פּערשריבען 5000 דאָלאַר פאַר אַרעמע יודען אין טשענסטאָכאָוו, וועלכע זאלען פּערטיילט צווישן אַלע יודישע שי- כּען און אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם האט דאָס מיניסטעריום דעלעגירט קיין טשענסטאָכאָוו דעם בריעף-אייבערגעבער ה' דאַברוצקי, וועלכער זאָל אויפ'ן אָרט פּעסטישטעלען וועמען פון די 3 אויבענדערמאַנטע אַרגאַנען די 5000 דאָלאַר קענען איבערגעבען ווערען צום פּערטיילען.

ה' אַש האָט זיך גלייך פּערשטענדיגט טעלעפּאָניש מיט'ן קהל-פּרעזעס ה' ש. גאלדשטיין, וועלכער איז תּיכּף גע- קומען אין ראַבינאָט און נאָך לענגערע אונטערזענדיגען האט דער דעלעגאַט מסכים געווען, אַז די 5000 דאָלאַר זאָ- לען איבערגעבען ווערען דער קהל- איינוועהן.

עס איז פּאַלזי אויפ'ן אָרט צוגעפּע- טשעלט געווארען אַ געהעריגער פּראַ- טאַקאַל, אונטערגעשריבען דורך ה' דאָ- ברוצקי, לויט וועלכען פּרעזעס גאלד- שטיין דאַרף קומען קיין ווארשא דעם קומענדיגן דינסטאָג אין מיניסטעריום אַצונעמען די 5000 דאָלאַר.

נאָכ'ן פּערענדיגען דעם ענין, ווען ה' גאלדשטיין איז צוזאַמען מיט ה' דאַברוצקי אַוועק פון ראַבינאָט, האָט דער לעצטער ערקלערט דעם ה' ג. אַז אַזוי ווי ער פּאַהרט קיין קראַקאַ מיט זיין פּרוי און עס מעגליך זיין, אַז עס וועט איהם אויספּעהלען געבד, בעט

א האַרציגען מול-טוב און פּיעל ברכות ווינען מיר אונזער שריפטער און טאַנטע ראַמאַ ראַפּאַפּאַרט צו איהר תּנאים מיט ה' מאַנועל ראַדז'ני (אַרגענטינאַ).

זאָל אייער צוקונפּט זיין א גליקליכע און צופּרידענע.

פּאַמיליע קליינער, פּאַמיליע קעניגהייט טשענסטאָכאָוו.

נאָמען מיט גרויס ענטוואַרען. דערביי ווייזט ער אונז פּערשידענע מתנות פון יודישע און נישט יודישע געזעלשאַפ- טען, צווישען אַנדערע אויך אַ גאלדענע- מעדאַל פון דער ווילנער יודישער פרע- סע און ווילנער ליטעראַטור-פּעראָד, אַ זילבערנע ציגאַרעטען-טאַש פון לעמ- בערגער יתומים-הויז, אויף וועלכע עס געפונען זיך נעמען פון אַ רייע בע- וואַסטע יודישע פּערווענליכקייטען.

צום סוף דערזעלע ער אונז נאָך אַ רייע קריאַציען, אַט למשל זיינע- דיג אַמאָל אין פּוילען האט מען איהם אויפּמערקזאַם געמאַכט, אז עס געפונט זיך אַ רעדאַקציע וואו עס שטעהט א אויפּשריפט: "יודען און הינט אינטער- פּערבאַטען" איז ער ספּעציעל אַוועק אין רעדאַקציע און זיך פּאַרגעשטעלט אז ער איז פּאַשאַף, האט מען איהם אויפּגענומען בסדר פנים יפות, דאן האט ער ערקלערט, אז ער איז א יוד, אַבער זיי גערעדט וועגען עפּיס אַנ- דערש, האט ער נאָכאַמאָל געטאַנט: "הערען זי מאַל - איך בין יודע", אויף דער פּראַגע פאַר וואָס ער ווי- דערהאַלט עטליכע מאָל דאָס זעלבע, האט ער געזענעפּערט: אז עס וואו- דערט איהם פאַרוואָס מען וואַרפט איהם נישט אַרויס? יענע האַבען אַבער שטיל געשוויגען און איהם געמאַכט א גע- צווינגענע פּריליכע מינע.

נאָך אַוועלכע עהנליכע אינטערעסאַנ- טע קריאַציען האט ער אונז דערזעלע אַסך, איבערהויפט איז ער שטאַרק בע- גייסטערט פון אַרגענטישען יודענטום, וועגען וועלכען ער רעדט מיט גרויס התפעלות.

שמועסענדיג נאָך וועגען פּערשידענע ענינים, האט ער אונז צוגעזאָגט צו פּערעפּענליכען אין דער "טשענסטאָ- כאָווער צייטונג" אַ רייע אַרטיקלען, אין וועלכען ער וועט איבערגעבען דער טשענסטאָכאָוו יודישער בעפּעלקע- רונג זיינע ריזע-איידנדוקען, ווי אויך צו געבען א קאַנצערט לטובת א יו- דישע געזעלשאַפטיכע אינסטיטוציע, שוין פּי- וועקטעלע - ליידיגען דערמיט דער נעברין פון נאַסירליכען ביטער-וואַסער Franciszka Józef וואָסער צו אַ רעגולערענער טעגליקער און ער- לייטע, אַז די נאָר-טשענסטאָכאָוו פּליטען אין בלוט.

Zaraz potrzebna
wykwalifikowana pamiarka do
dwojga dzieci na stale.
Norymberski, Aleja 38.

דער יודישער וועלט-בעריהמטער גבור ז. פאַשאַף אין אונזער רעדאַקציע.

איז אַ פּאַזיטיווע, נאָר פּאַרט קען אין נישט מסכים זיין אויף די פּערשידענע שיטות, וואס ווערען אַנגעוואַנדען אין דער ציוניסטישער פּאַליטיק. איבריגענס איז וועגען דעם אַ סך צו רעדען און נישט דאס איז מיין אויפּגאַבע וועגען אזאלכע פּראַבלעמען צו זיין דער פּוסק אחרון.

ווי לאָנג פּערנעמט איהר זיך מיט אַלעטען-קאַמף ?

- איך בין מיטגליד פון פּראַנקפור- טער "מפּבי" פון 16-טען לעבענס-יאהר, שטענדיג האָב איך ליידענשאַפטיק לעב געהאַט צו טרייבען ספּאַרט. אַלט זיינענדיג 16 יאהר האָב איך געוואויגען 82 קילאָ, בעוואונדערענדיג אַלע ימיט מיין אויסערגעווענהליכע גבורה, דא- מאַלס בין איך אויך אַריינגעטרעטען אין מיליטער, נעמענדיג אַנטילל אין דער וועלט-מלחמה, וואו איך בין פּער- וואונדעט געווארען. קומענדיג אַהיים האָב איך פּערנומען אַ פּאַסטען אין דער דרעזדנער באַנק אַלס בעאַמטער, דאָרט האָב איך געאַרבייט ביז'ן 23-טען יאהר, וואו איך בין צוזאַמען מיט נאָך עטליכע צעהננדיגע בעאַמטער רעדוצירט געווארען.

צו יענער צייט איז מיר געקומען אויפ'ן געדאַנק צו מאַכען אַ קאַריערע פון רינג-קאַמף און אַ דאַנק אַ צופאַל האב איך גענומען אַנטילל אין רינג-קאַמף פאַר אַמאַטאָרען, וואס איז פּאַר- געקומען אין מאַדריד, געוואונענדיג דעם צווייטען פּרוי. פון דאמאלס אָן האב איך פּסדר אַנטילל גענומען אין פּער- שידענע רינג-קאַמפּען, אויסצייכעננדיג זיך אַלס ערשטקלאַסער אַטלעט, ביז ענדיג פאַר 5 יאהר צוריק האב איך געשלאָסען אַ אַבאַמאָן מיט פּערשידענע דירעקטאָרען, ביי וועלכע איך אַרבייט אויף דעם געביעט אַלס פּראַפּעסיאָנאַל. האָבענדיג אַבער אַ דראַנג צו פּילם קונסט - דערזעלע ווייטער פּאַשאַף - וועל איך איבעררייסען מיט מיין איצ- טיגער בעשעפּטיגונג און זיך אינגאַנ- צען ווידמענען דעם פּילם. אַב האָב איך שוין אַרויסגעוויזען מינע פּעהיג- קייטען אויף דעם דאָזיגען געביעט, בעטייליגענדיג זיך אין בערלין אין פּילם "שמעון און דליה" אַלס שמעון, אויך האב איך געשפּילט מיט א יו- דישע טרופּע אין ווילנא אויספיהרענ- דיג די ראָל פון בר-כוכבא.

דאן דערזעלע אונז ה' פּאַשאַף אז זיינע עלטערען שטאַמען פון טאַמאַרא (רוסלאַנד), נאָר ער איז שוין געבוירען געווארען אין פּראַנקפורט ווערענדיג ערצויגען אויף דער דייטשער קולטור. אין כּושך פון די פּינף יאהר האָב איך בערייזט כמעט די גאַנצע וועלט און אומעטום האט מען מיך אויפגע- פירט געווען דינסטאג האט בעזוכט אונ- זער רעדאַקציע, אין דער בעגלייטונג פון דיר. ה' עפשטיין, דער בעוואוסטער יודישער וועלט-טשעמפּיאָן ז. פאַשאַף. וויילענדיג ביי אונז אין רעדאַקציע אַ לענגערע צייט, האט ער אונז אי- בערגעגעבן אינטערעסאַנטע פּרטים און קריאַציען פון זיין לעבען, אונטערשריי- כענדיג זיין שטאַצירען מיט יודישקייט, דערזעהלט זיינע פּערשידענע איידר- קען און איבערלעבענישען בעת זיין ריזען איבער דער וועלט, האט ער אַלע אָנוועזענדע רעדאַקציע-מיטאַרביי- טער געהאַלטען אין אַ אונגעווערער שפּאַנג. זיין טיפּיפּי-יודיש אויסדרוק- פּויל געזוכט, זיינע פּחות'דיגע אויגען, אַרטיסטישע זשעסטען און מימיק, און פּרט זיין אַרטיסטיש-מאַלעריש דער- צעהלען מאַכט אַ גרויסען איידנדוק אויף אַלע פּרעהערער.

עס ענטוויקעלט זיך אַ לעבהאַפּטער מיינונגס - אויסטייש מכה פּערשידענע פּראַבלעמען, עס בעוואונדערט פּשוט זיין גרויסע ערויזעיע אין פּערשידענע וויסענשאַפּט-געביעטען.

- ווי איז אייער שטעלונג צום פּא- לעסטין-פּראַבלעם? - האָבען מיר איהם געפּרעגט.

- דעם אמת זאגענדיג בין איך אַ שטאַצירער נאַציאָנאַלער יוד און מיין בעציהונג צום פּאַלעסטין-פּראַבלעם נאַט-שריפט "ירחון החונים", וואס איז געווען רעדאָגירט דורך איהם אין אַ שעהער, זאָפּטיגער, קערנדיגער הע- ברעאישער שפּראַך, מיט דעם געלונגע- נעם מאַטאָ: "הפרו נושאי כלי די" - האט דאס חזנות בכלל און זיינע שי- דער פּרט דערהויבען צום קלאַסישען חזנות. ר' א. ב. בירנבוים, ביז זיין לעצטען אויסהויך פון דער נשמה האט אונזערמיטליך געאַרבייט אויפ'ן געביעט פון דער מוזיק, און זיין גאַנץ שטרע- בען איז געוועזען די טראַדיציאָנעלע עכט-יודישע נגנום צו שלייפּען און פּערפולקאַמען און צו פּערשרייטען זיי בכל תּפוצות ישראל. כאַראַקטעריסטיש איז, אַז ער האָט געגלייבט באַמנה שלימה, דאס די דאָזיגע מעלאָדיען זע- גען אויך אַלס מתנה געגעבען די יו- דען פון באַרג סיני, צו פּעהערליכען תּפלות. צוליב'ן דאָזיגען טעם האָט ער פּערפאַסט א סידור, וועלכער איז כולל אַלע תּפלות פון אַ גאַנץ יאהר מיט די טראַדיציאָנעלע מעלאָדיען, וועלכע ער האט מיט זיין שפּעפּערישען גייסט בעהויכט און בעשטראַהלט.

זיין שפּעפּערישער גייסט לעבט צווי- שען אונז און בעפּרזוכערט וואָס אַמאָל מעהר די יודישע טראַדיציאָנעלע מוזיק, ובין בני-אליים! פּרץ גאַרפּינקעל.

קליינער בעליצפּאַן.

וואַלקעס...

אויף דער צירק-אַרענע קעמפּען אין רינג-קאַמפּען די ריעזען: פּאַשאַף מיט פינעציק'ן, יאַגאָ מיט סאַן - מאַרס- ראַל, סוואַקאָוו מיט ספּיעוואַטשיק'ן, וויילענדיג מיט שטשערבינסקי'ן, א. ז. ו. א. ז. ו.

די ריעזען געהערען צו פּערשידענע נאַציעס און דער דאָזיגער ספּאַרט- צירק ווערט גערופּען אינטערנאַציאָנאַ- לער, צוליב די אַרטיסטען וואס שטע- לען זיך צוזאַם פון כמעט אַלע נאַציעס וואס בעוואויגען אייראָפּאַ.

דער עולם, וואָס קומט בייזוואינען די קאַמפּען איז זעהר אַקטיוו. מען רעאַגירט אויף יעדען זשעסט וואָס די ריעזען מאַכען, און כאַראַקטעריסטיש איז, אַז עס קעמפט למשל אַ פּאַלאַק מיט אַ פּרעמדלענדער איז די גאַנצע סימפּאַטיע פון פּובליקום אויף דער זייט פון פּאַלאַק, כאַטש דער פּרעמדער מאַכט אַ בעסערען טעכנישען זשעסט, אַבער ווען עס געלונגט איהם צו מאַכען אַ דאַפּעלטען געלעסאָן האַלעס עס אַלץ נישט דאס גליט שוין אין כאַראַקטער פון עולם: צו זיין אויף דער זייט פון זיין מיטפירגער, פון די וואס זענען איהם גאַהנט, מען ער אַפּילו מאַכען פּעה- לערען.

דעם היימישען קלאַפּט מען בראַוואַ און דעם פּרעמדערן פּייפט מען אויס,

און דער קהל קומט עס פאַר לשם אַמביציע און פאַרטייאישע עקשנות, ווען אין צירק קומען פאַר די וואַלקעס אַפּען פאַר'ן גאַנצען עולם קומען פאַר די וואַלקעס אַרומ דער קהל הינטער די קוליסען, בעהאַלטען פון אויג פון עולם, כאַטש די כּונות זענען איין און די ריעזען און האַבען אויסגעטרעכענט זייער ציעל און האַבען נאָר איין צוועק צו נעמען ביים עולם די זלאַטעס און נאָכ'ן סעאַנס זענען די קעמפּענדע ריע- זען צווישען זיך ווייטער גוטע פּריינד, איז אויף דער קהל אַרענע פּונקט פּערקערט, די צווישען זיך קעמ- פענדע "ריעזען" שטעלען זיך אויס צו נאָר פאַר דעם ברייטען יודישען עולם, וועלכע האַלטען זיך די זייטען פאַר געטעכטער אויף די אומגעלוימפּער- טע קונצען פון זייערע אַרטיסטען און דער עיקר אונטערשיד איז, וואָס דער צירק איז אַ אינטערנאַציאָנאַלער וואו עס קעמפּען אַ רוסיש אַ דייטש, אַ פּאַלאַק מיט אַ יוד און דאָ קעמפּען צווישען זיך בלוזי יודען.

אמת אונזערע היימישע ריעזען בע- טראַכטען די געגנער פאַר נאָך ערגער ווי די אַטלעטען, אַבער אין אַמאָל איז עס דאָ אַ ביטערער וועהרשאַף, זוארום אַלע געהערען דאָ צו אחינו בני ישראל - אייגענע ברודער.

אין גרונד גענומען איז עס איינס און דאס זעלבע, דערזעלבער צירק, די זעלבע וואַלקעס...

רשטער מוסטערשאַפּטער היינט! עמאַציאָנירענדער קלאַנג-פּילם!

NA PALACH

NAMIETNOŚCI

קלאַנג-קינאָ

Nowości

אלעע 12

לעצטער טעאָט 9-30 אָנזער.

היינט און ווייטער טעג,

ריהרענדע דראַמאַ פון א זשורנאַליסט און א רייזענדר שמוגלערין.

אין די הויפט-ראַלען: **איטאַ רינאַ, וויל. גיידאַראָוו.**

ריהרענדע סצענעס! איבער'ן פּראַגראַם: קלאַנג-צוגאַבען.

katalogi prospekty plakaty

KLISZE DO DRUKU

klisze do kin
opakowania
rysunki

WATTENBERG, ALEJA № 39.

Koncesjonowany Zakład Elektrotechniczny

Z. MAJORCZYK

Częstochowa, ul. Panny Marji 12

(front, I piętro.)

Instalacje światła, motorów, grzejników, dzwonekó oraz wszelkie roboty i reperacje w zakresie elektrotechniki wchodzące. Roboty solidne. Warunki dogodne. Ceny konkurencyjne

צנין בית הכנסת.

מיט דער נייער סינאגאגע, וועלכע איז פון די פראכטפולסטע בנייני בית הכנסת הן אין דער ארומיגקייט הן אין אנדאקט-וועזענע ברויך זיך יעדער מיטגלידער פון אונזער שטאָט, יעדער בעל-הבית ערנסט צו אינטערעסירען. נאָך מיט עטליכע דורות צוריק האט דאס גאנצע יודענטום אין אלע אַסט מדינות געשטרעבט צו ברענגן די שטעטע שוואַרצן אין אלע שטעט, אפילו דאס קליינע שטעד-טיל דינאלאָשין האט פאר העכער הונדערט יאָר צוריק ארויסגעשיקט נאָך קעמפּאן די שטעטע 3 בעלי בתים כדי צו בעזוכטיגען די דאָרטן נייע שוואַך. דוילאָשין האט דאמאָס אויפגעברייט א שוואַך אין דעמאלען טייל פון קעמפּאן.

צו יענער צייט האָבען נאָך נישט עקזיסטירט די חסידים-שטיבלעך און די שטעטע בעלי בתים האָבען געדאווענט אין דער שטאָט-שוואַך, וועלכע האט געמוזט זיין פיל דין דאס שטעטע פון גרעסטע בניין אין שטאָט. אויך אונזערע אויטאָריטעטן פון תלמוד האָבען געשטרעבט להשיבן יפירתו של יפת באהלי שם, ד.ה. צו איבערטרעגן די עסטעטיק פון די אומות העולם אין און-זערע שוואַך.

לידער האָבען די לעצטע דורות פערנאָלעטיגט די יסודות פון עסטעטיק, דאָריבער האָבען זיך אין אונזערע שטעט צערשפּיטערט די כחות פון קבוצ הקהלה. יעדע גרופע, יעדע חברה און אלע חסידים פארטייען האָבען פערזאָנט די שוואַך, געדאווענט אין חרדים, שטובען און שטיבלעך, דאמירט האָבען זיי פערשטעכט די קרושה, די הייליגקייט פון שוואַך וואס איז א בית מקדש מעט.

האט ס'איז ארויסגעקומען פון דעם צווייטעם פון יענע, זעהט יעדער וואס איז נישט בלינד אין זיינע אנטוואַרונגען. ס'איז אונזער דער ערנסט, די עסטעטיק און כבוד, עס איז פערשוואַרן-דען די ערציהונג און דרך ארץ, דאָס אלעס וועלען מיר לידער נישט ערליכען.

די נייע סינאגאגע ברויך פון יעדען אנטווענדליגען בעל בית, וואס איז נאָך נישט קיין סא-נאָטיקער, ערנסט און אנטווערטיג צו ווערען. עס ווערען דאָריבער אויפגעפאָדערט אלע מיטגלי-דער אין סימפאָטקער פון קולטור, אנדאקט און עסטעטיק במשך פון י"ז אלול (דעם 30 שערפיען, ביי כ"ב אלול (דעם 4 חרושען) פון 3 באַמטיגט ביי 8 אונזער אויסצוקויפּען זייערע פלעצער) כדי עס זאָל נישט קומען דערצו, אז זייערע פלעצער זאָלען אנדערע איבערגעבען ווערען.

די פערזאָלונג מאַכט אויפמערקזאָם, אז די קאָנטראַלע ביים איינגאנג אין דער סינאגאגע וועט איבערגעבען ווערען פרעמדע מענשען, וועלכע קענען נישט די מיטגלידער און וועלען קיינעם אָפּן בילעט אין שוואַך נישט אריינגאָסן, אויך אז קיינער זאָל אויך זיין פלאַץ נישט מיטגעבען קיין דערוואַקסענע וואָן אָדער בעקאָנטע.

בעקאָנטמאַכונג.

דערמיט בין איך מודיע דעם יודישען לעזער-עולם פון טעגסטע און דער ארומיגער פראָווינק, אז לויט א באַמאָך מיט'ן בעוואָוסטען "קולטור-פערזאָנל" (וואַרשא) האב איך בעקומען די אויסשליסליכע "צו פערקויפּען פלעצער" פון י"ז אלול (דעם 30 שערפיען, שפראַכען צו די גאר צוגעבליכטע פרויען (הנהגה פון 30 פּראָצענט). גלייכצייטיג מאַך איך אויפמערקזאָם מיינע ג' אַבאָנגענטען, אז כדי צו ווערען דעם אינטערעס צום בוך בכלל האב איך געשלאָסן צו בעשענען זיי מיט פּרעמיעס אין דער פּאָרם פון ביכער פון דער יוד. העלט-ליטעראַטור.

י. שמואלצוויטש, אלע 5 אָדער וואַרשאווער 33

בעקאָנטמאַכונג.

ווי בעקאָנט עקזיסטירט ביי אונז אין שטאָט אַ לעבליכערע חברה "תומכי עניים", וועלכע שטיצט בכבודיגע נויטבעדערטיגע יודען. ביי דעם יעצטיגען לענד קען מען זיך פאַרשעלען די וויכטיגקייט פון דער חברה, ווייל מיט יעדען טאָג קומען לידער צו מקבלים. אַזוי ווי מען זעהט, אז די שפּענדער זאָלען זיך אויך פּערגרעסערן, וועט וועגען דעם וויכטיגען ענין דער בעוואָוסטער מטיף ר' לייזער יאָקאָביטש נ"י דעם שבת פ' תבא האלשען א דרוש 3 נאכמ. אין ביהמ"ד "מחזיקי הדת". מען בעט צו קומען מאַסענווייז כדי דערמיט צו העלפּען מחזיקי צו זיין די וויכטיגע זאָך. עס איז אויך רעזערווירט דאס פרויען-ביהמ"ד. מיר בעטען די פרויען צו קומען, ווייל זיי זענען די הויפט-שטיצעריןס.

שירש חדר-שולע וואַרשאווער 8

ביים נייעם מאַרק נעמט שוין אָן נייע שילער אויפ'ן שול-יאָהר 1931-32. פון זונטאג פ' כ"י תצא איז שוין די שולע טעטיג רעגעלמעסיג. פון 8-10 אונזער א ביהמ"ד פאר העברעאישע בריווע.

"UNION" Techniczne
Sp. z o. o.
Panny Marji 14 tel. 7-70
poleca:
a) artykuły techniczne (pasy transmisyjne, węże gumowe i parciate, wentyle i t. d.)
b) artykuły elektrotechniczne (żarówki, przewodniki, rurki, galanterję elektro-techniczną, wentylatory i t. d.)
c) aparaty radiowe, głośniki, akumulatory, lampy radiowe itd

אכטונג לערן-יונגלעך!

דער לעצטער טערמין צו רעגיסטרירען זיך אין דער דערגעצונגס-שולע איז בייז מאַנטאָג, דעם 31 ד. ה. די יעניגע, וואס וועלען זיך נישט בעמיהען צו רעגיסטרירען צום אָנגעוויזענעם טערמין, נעמט די שולע פון זיך אַראָב די פּערזאָנטוואָרטליכקייט. די רעגיסטראַציע איז אויך פּערפליכטעט פאַר די יעניגע וואס בעזוכען די קורסען. דער אָנפאַנג פון שול-יאָהר איז דינסטאָג דעם 1-טען ק. ה. 5 אָווענד. אַלע דאַרפֿען קומען צום אָנגעוויזענעם טערמין. די פּערוואַלטונג.

"KOWALSKINA"
USUWA NAJSILNIEJSZE
BÓLE GŁOWY
FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA
"AP. KOWALSKI" WARSZAWA.

NIEBIESKI MOTYL
היינט און ווייטערע טעג!
מעכטיג וועלט-קונסטווערק!
גרעסטע סעזאָן-סענסאַציע!
דראַמא פון רייך, פּערשפּעטיגער ליידענשאַפט, בלינדער ליעבע און דערנידערונג.
העלענאַ דיטריך האָט זיך מיט דער דאָזיגער ראָל געשאַפט וועלט-רוהם.
עמיל יאַנינס האט געשאַפּען זיין נייעסטע און הערליכסטע קלאַנג-קרעאַציע.
דער געניאלער יוזעף שטערנבערג האט זיך אַרויסגערוקט מיט'ן דאָזיגען פילם אויפ'ן שפיץ פון די פילם-רעזשיסערען.
איבער'ן פּראָגראַם אַ הערליכע געצייכענטע קלאַנג-גרעסעקע **SMOCZA JAMA**
Redaktor: Israel Plockier
Wydawca B. Socian
Druk. B. Socian, Aleja 6

פון אינטערנאַציאָנאַלען ספּאָרט - צירן

איז טעגסטע און דער

ז. פאַשאָף.

מענשליכען כח. עס איז כדאי אונטער-צושטרעכען, אז די גרעסטע פעראינטער-רעטינג רופט אַרויס ביי דער היגער בעפעלקערונג בכלל און ביי די ספּאָרט מענער פּרסט דער יודישער הערקולעס, וועלט-בעריהמטער טעמעפּיאָן, מיטגליד פונ'ם פראַנקפורטער "מכבי" - זעליג פאַשאָף, וועלכער קעמפט מסטערהאפט און זעהר סאַליד. דאָן ווערט אויך בע-וואנדערט דער פּוילישער ריעז פינעצ-ק, וועלכער האט זיך אין דער וועלט קונה שם געווען אלס דער קעניג פון דאַפּלעטען נעלסאָן. אחוץ די דאָזיגע צוויי טיטאַנען צייכענען זיך אויס מיט זייער אויסערגעווענהליכער גבורה אַ גאַנצע רייחע אנדערע וועלט-בעוואוס-טע טעמעפּיאָנען, וועלכע בעלאָנגען צו פערשידענע נאַציאָנאַליטעטען.

דערפּיבער אונטערלייגט קיין ספק נישט, אַז די, וועלכע האָבען נאָך נישט גע-זעהען די אויסערגעווענהליכע גבורה און טעכניק פון די אויבענדערמאַנטע אַטלעטען וועלען אויסנוצען די געלע-גענהייט און בעזוכען די רינג-קאַמפּען וועלכע קומען פאַר טאַג-טעגליך פון 8 אָווענד אינ'ם אינטערנאַציאָנאַלען ספּאָרט-צירק אויף שלאָנסקא-גאַס.

Niniejszem podaję się do wiadomości terminatorkom-uczni- com, iż zapisy do **Szkoły Dokształcającej = פאַך = דערגעצונגס-שולע** Zawodowej przy Związku Rzemieślników odbędą się od 15 sierpnia do 1 września rb. w kancelarii szkoły Naru-towicza 16 codziennie od 7—9 w. ביים אָנדווערקער-פּעראיין קומען פאַר פון 15 אויגוסט ביז'ן 1 סעפטעמבער אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שולע נאַרוטאָ-וויטשאַ 16 יעדען טאָג פון 7-9 אָווענד.

רי גבאים פון דער שטאָרט = שוהל

מאַכען בעקאַנט, אז אַנהייבענדיג פון מיטוואָך ד. 2 ווזשעשען וועט יעדען טאָג פון 3 ביז 6 נאַכמיטאַג זיין צו בעקומען אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שטאָרט-שוהל בילעטען אויף די קומענדע ימים-נוראים. פאַר די שטענדיגע מתפללים (צו צאָהלען) ווי אויך צו פּערווינגען פלעצער. דערביי ווערט אויפמערקזאָם געמאַכט, אַז אָפּן בילעט וועט אין דער פרויען-שוהל נישט אַריינגעלאָזט ווערען. די גבאים.

לשמוע אל הרנה ואל התפלה.

מיר מאַכען בעקאַנט, אַז פון זונטאָג פ' נצבים וילך ווערען פּערווינגען פלעצער פאַר מענער און פרויען צו דאווענען די ימים-נוראים און אַ גאַנץ יאָהר אין ביהמ"ד "מחזיקי הדת" נאָדערעטשנאָ 50 מיט גוטע בעלי-תפלות אויך איז צו פּערווינגען עטליכע מענער און פרויען-שטעדט אין שטאָרט-שוהל ווער עס וויל דערהאַלטען די פאַריאהריגע פלעצער דאָרף נישט צענערן, נור באַלד דינגען כדי דער פלאַץ זאָל נישט פּערנומען ווערען. בילעטען שוין צו בעקומען אין ביהמ"ד וועלכעס איז אָפּען אַ גאַנצען טאָג פּערוואַלטונג פון ת"ת "מחזיקי הדת".

7-10 kl. Prywatna Szkoła Powszechna B. WEINBERŻANKI

w Ożestochowie, I-sza Aleja № 8. איז מוראָע דעם געעהרטען פּובליקום, אַז די אויבענדערמאַנטע שולע נעמט אָן איינשרייבונגען אויף דעם נייען שול-יאָהר אין משך פון גאַנצען חודש שערפיען ד. י. פון 9 פריה ביז 1 מיטאָג טעגליך. גלייכצייטיג מאַכען מיר אויפמערקזאָם, אַז די פאַרברייטונגס-קורסען אין אלע קלאַסען האָבען זיך שוין אָנגעהויבן. בעמערקונג: אויך ווערען שוין צוגענומען שילער פון אנדערע שולען אויף פאַלגענדע למודים: ווי חומש, רש"י, נ"ך, משניות, גמרא, העברעאיש און יודישע היסטאָריע.

אכטונג! צום ווינטער-סעזאָן אכטונג!

איז צו בעקומען אין דער לאַנגיעהריגער פירמא פון **יוסף הערשליקאוויטש** אַגראַדאווע 6

אַלערליי קינדער-שיבלעך, פאַנטאַפּעלעך ווי אויך זעט שול-יאָהר **סקאָף = גימנאַסטיק = לאַטשען** און קאַמעליען. הורט און דעטייל! רעיצלע אויספיהרונג! געדענקט די אָרעס **יוסף הערשליקאוויטש אַגראַדאווע 6**

פראָצעסען אין די ימים-נוראים.

מיט אַ צייט צוריק האט זיך דער היגער רב געוואָונדען צו אַלע היגע געריכטען, אַז אויף די ימים-נוראים זאָלען נישט בעשטימט ווערען קיין פּראָצעסען, אין וועלכע ס'דאַרפען אַנ-טייל נעמען יודישע צדדים אָדער עדות. גלייכצייטיג האט דער רב אויך אויפ-מערקזאָם געמאַכט, אַז אין די עשרת ימי תשובה דאָרף קיין יוד נישט בע-לענען קיין שבוועה.

געשאַפּען א קאַמיטעט צו האָבען

השגחה איבער די חרדים. זינט אַ לענגערע צייט ווערט שוין געפיהרט אַ געוויסע טעטיגקייט צו שאַפען אין אונזער שטאָרט אַ געהערי-גע קערפּערשאַפט וועלכע זאָל האָבען די אויפגאַבע אַכטונג צו געבען אויף די למודים אין די חרדים, און בכלל אויף דער ערציהונג פון אונזער יוגען דור וועלכער איז לידער ביז אַהער געשאַטען אָפּן יעדע אויפזיכט.

ווי מען גיט אונז איבער אין רעזולטאַט פאַרעקומען אַ גרעסערע פּערזאָלונג פון היגע כלל-טעווער מיט'ן ראַבינאַט אויף וועלכער עס איז אויס-געוועהלט געוואָרען אַ קאַמיטעט מיט'ן רב אין דער שפיץ, און זאָל האָבען די אויפגאַבע צו אָרגאַניזירען די למודים אין די חרדים, און בכלל צו האָבען די געהעריגע השגחה איבער די למודים און דעם לעהר-פּראָגראַם אין די חרדים. וועגען די יודישע מיטגלידער פון די שאַצונגס-קאַמיטעט,

לויט'ן געזעץ ווערען די מיטגלידער פון די שאַצונגס-קאַמיטעט פאַר אום-זאָן-שטייער נאָמינירט אויף פיער יאָהר, און נאָך 2 יאָהר טרעטען [אַרויס אַ העלפט מיטגלידער אויף וועמענס אָרט עס געהן אַריין נייע, אָבער די אלטע ווערען ווייטער נאָמינירט.

סוף היינטיגען יאָהר ענדיגען זיך די 2 יאָהר און עס דאַרפען ארויסטרע-טען אַ העלפט מיטגלידער, ביי אונז אין טעגסטע און דער וועט קיין גרויסע ענדערונג צווישען די יודישע מיטגלי-דער פון די שאַצונגס-קאַמיטעט נישט פאַרקומען, ווייל אין ערשטען אורזשאַנד זענען מיט 2 יאָהר צוריק ארויסגעטרע-טען אלע יודען און אויף זייער אָרט זענען אַריין אַנדערע, אזוי אז די יו-דישע מיטגלידער בלייבען אַלע ווייטער, דאָגעגען אין צווייטען אורזשאַנד טרע-טען סוף יאָהר ארויס 3 יודען און אויף זייער אָרט וועלען וואהרשיינליך אַריין די זעלבע צאָהל יודען.

בנוגע די שאַצונגס-קאַמיטעט פאַר דאַכאָדאווע-שטייער וועט קיין שום ענ-דערונג אין די מיטגלידער נישט פאַר-קומען, ווייל די מיטגלידער זענען גא-מינירט געוואָרען אויף 3 יאָהר, און וועלען די גאַנצע צייט אַמטירען. א בלימעל-טאָג פאַר "שול-קולט". דינסטאָג דעם 1 סעפטעמבער קומט פאַר ביי אונז אין שטאָרט אַ בלימעל-פּערקויף לטובת דעם יודישען שול און קולטור-פּערעצאָנד "שול-קולט" אין פּוילען, וועלכער האט די אויפגאַבע צו שאַפען אין לאַנד אַ נעץ פון גאַ-יאַנאַלע שולען און קינדער-היימען פאַר די יודישע קינדער.

די נייע געוועלשאַפט "שול-קולט" האט אַזוי זיך במשך איהר קורצער עקזיס-טענץ שוין געמאַכט גענוג פאַפּולער צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, און ס'איז צו האָפען אַז די היגע יודען וועלען די אונטערנעמען ווארים און טערשטיצען און דאַמיט העלפען צו בויען די יודישע נאַציאָנאַלע שול און קולטור ביי אונז אין פּוילען.